

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

14

EURİPİDES

Hekabe

Türkçesi
Yılmaz Onay

Mitos
Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 474

EURIPIDES / HEKABE

*Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin temsilcisi olan Yayınevimize
başvurmaları zorunludur.*

Çevirinin Yayın Hakları:

© Copyright, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2013

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları

Oyun Dizisi 474

Euripides / Hekabe (Çev. Yılmaz Onay)

Basımı: 2013

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Çarşısı C Blok No. 209-210

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.

Osmanlı Sok. Osmanlı İşmerkezi 18/12 Taksim- Beyoğlu, 34347 İstanbul

Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18

E.posta: mitosboyut@gmail.com

web: www.mitosboyut.net

Mitos-Boyut Yayınları * Oyun Dizisi 474

**ESKİ YUNAN
TRAGEDYALARI 14**

EURİPİDES

HEKABE

Türkçesi
Yılmaz Onay

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Önsözü,... 5

Hekabe,... 11

Dipnotlar Açıklamalar,... 63

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Hekabe tragedyasının ilk oynanışına ilişkin bilgi yok. Ne onunla birlikte üçlemede yer alması gereken öbür iki tragedyaya ile bir satir oyununun adları biliniyor, ne de oynanış tarihi. Ancak, metrik ölçütlerden, **Aristofanes**'in oyuna ilişkin parodilerinden ve metnin kendi içindeki tarihsel göndermelerden, en olasıklıklı zaman dilimi olarak, M.Ö.420'li yılların ikinci yarısına (425-420) işaret edilmekte, en uygun yıl olarak da 424 yılı üzerinde durulmakta.

Esasen **Euripides**, 455'teki ilk çıkışından 406'daki ölümüne kadar geçen elli yıl içinde 22 kez Koro almış, yani 88 oyun sahnelemiş olmasına karşın ancak 4 kez, birincilik ödülü alabilmiştir. Yarışmada bulunma sıklığı (hemen hemen her iki yılda bir) göz önüne alınırsa, seyircinin onun yaratıları karşısında oldukça mesafeli bir değerlendirme yaptığı sonucu çıkıyor; yaşamının son yıllarını Atina dışında geçirme kararında bu da etki yapmış olabilir. Buna karşılık, ölümünden sonra M.Ö. 4. yüzyıl'da Yunanistan'ın en çok oynanan sahne yazarı olmasının ardından, ayrıca kendinden sonraki drama'yı, tragedyaya olsun, komedyaya olsun, derinden etkilemiş, hatta belirlemiştir. (Bkz. J. Latacz, *Antik Yunan Tragedyaları*, Mitos -Boyut Yay. İst. 2006, S.235 vd.)

Örneğin *Hekabe* tragedyası, Bizans zamanında ve Rönesans'ta olağanüstü ilgi görmüş, ama ardından bu niteliğini yitirmiştir. Roma edebiyatında **Ennius**, kendi *Hecuba* oyununu **Euripides**'in *Hekabe*'siyle çok sıkı bir ilişki içinde biçimlemiş, **Accius** da kendi aynı adlı onunu için **Euripides**'i model almıştır. Sonradan Rönesans'ta ilk Yunan yazarları yayınlandığında **Euripides** en öncekiler arasında geliyordu: 1488'de Floransa'da ilk *Homeros* yayınlandı; altı yıl geçmişti ki 1494'te de yine Floransa'da ilk **Euripides** yayınlandı.

Benzer şekilde yeni çağ dramatiği üzerinde de **Euripides**'in etkisi derindir: Oyunları, kopuk sıçramalarla tüm acılı huzursuzluğu yansıtır, ama bir entelektüelin tüm düşün-

sel çabasını ve zihinsel parçalanmasını da yansıtır. Dönemin tüm büyük sorunlarıyla kendine işkence edercesine boğuşmuştur; hıtekim o dönem, tüm eskiden kalanlara kuşkuyla bakan büyük aydınlanma (*sofistik*) yıllarıdır; ama çözüm bulamamıştır. Oyunlarının, **Aiskhülos** ve **Sofokles**'in tragedyaları karşısında öylesine olağanüstü ikilemli etki bırakması bu yüzdendir. Hemen tümü, o zamanki kendi seyircisini de boşlukta bırakıyordu, bugün bizi de öyle bırakıyor; yani, öbür iki tragedya yazarı gibi sarsılmış bir yücelme duygusu içinde değil, sinirli bir gerginlik içinde bırakıyor. **Euripides**'in tanrıları artık O l ü m p o s tanrıları değildir. Üstelik hâlâ tanrı mıdırılar ki zaten? İnsanın kendi sahip olduğu güçler değil midir **Euripides**'in tanrıları? Salt insan duyu ve yetilerine inanmakla, olmadık bir yeni ("yepyeni türden"!) antropoloji düşüncesi, bir insansal özerklik bilinci değil midir bu? **Aiskhülos**'un anlayışıyla kâfirlik sayılması kaçınılmaz. Eski dinden bu açık sapmanın sonuçları (ki bu konuda Euripides, başka bir değerlendirmeye de olsa Aiskhülos'a katılmaktadır) gözler önünde bulunuyor: Atina halkı, daha birkaç on yıl önceki halk bile değildir artık. **Euripides**'e göre bu, kendi sanatsal etkinliğinin bir zafer işaretidir (Bkz. Aristofanes'in, *Kurbağalar*'ında düzenlediği tragedya şairleri yarışı. J. Latacz, *Antik Yunan Tragedyaları*, age., S.148-151.). Nitekim *Hekabe*'de bu açıkça belli olur: Taltübios, bir zamanların kraliçesi Hekabe'yi, her şeyini yitirmiş olarak çadır önünde toza bulanmış yatıyor görünce şöyle der:

“Vah Zeus, ne desem ki? İnsanları biraz kolla mı desem? Yoksa bir Tanrılar sülalesi var diye, çılgınca uydurulmuş bir yalandan ibaret senin ünün, çünkü insanları salt rastlantılar yönetiyor, mu desem?”

Gerçi Troya Savaşı, Yunan tragedyalarının bütününde önemli yer tutmuştur, ama **Euripides**, o savaştan Troyalı figürleri (Kassandra, Andromakhe ve Hekabe'yi Troyalı Kadınlar'da, Hekabe ve çocukları Polüdoros ve Polüksena'yı

Hekabe'de, Polüksena'yı Polüksena'da) özellikle tragedya konusu olarak işlemiştir. Dahası, örneğin Polüksena'nın *Hekabe*'de kurban edilmeye gidişindeki kendisini kurban edenleri aşağılarcasına yiğit tavrı gibi özel durumları kendi buluşu olarak getirmekle, bu tercihteki taraflılığını da koymuştur, diyebiliyoruz neredeyse.

Kaynaklandığı eserler de ilginçtir birçok yönden. Örneğin, *Aiskhülos*'un *Oresteia* üçlemesine (bkz. Mitos-Boyut Yay.) epey paralellik, anıştırma vb. vardır. Özellikle *Agamemnon* tragedyasındaki İfigenya'nın kurban edilmesine göndermeler önemlidir. Polüestor'u ise soyundan vb. hiç söz etmeksizin koymuştur ki oyuna, bu tümünden kendi buluşu veya yerel bir söylenceden yine kendi seçip aldığı bir figür ve bir öykü olabilir ancak.

Oyunun geçmişteki rol dağılımı da bugün bizim gözümüz için hayli ilginçtir: Tüm oyuncular erkekti bir kez. Sözlü roller profesyonel oyuculara verilirken, koro, profesyonel gelişimi olmayan on beş Atinalı yurttaşla verilmişti. Bu arada Polüksena ve Polüestor'u aynı kişinin oynamış olması, nasıl ustalıklı bir ses kullanımı ve tavır değişimi oluşunu gösteriyor.

Oyunun kurgusunda iki özellik göze çarpıyor: İlki, figürlerin davranışlarındaki çelişkili karşıtlıklar:

Öldürülmüş olan genç oğul, bir zavallılık içinde annenin olanaklarına ve gücüne dayanmak isterken, genç bir kız olarak kurbanlık hayvan gibi boğazlanacak olan öteki, tersine annenin yalvarmasına vb. engel olmaya çalışarak, yenilmişliğin mecbur ettiği köleleşmeyi, ölüm tarzı ile kırıp atıyor! [Bkz. Daha kendisine kurban dileceği bilgisi verilirken, bunun annesi için dayanılmazlığını vurgulaması.(197-201; 210-216)] İkincisi, aynı figürün kendi davranışındaki çelişki: Oğlunun ölüm haberini alana kadarki dayanılmaz felaketleri, ölümü özleyen, haydi haydi onu talep eden, yakınmalarla dolu bir tutumla karşılaşmış olan Hekabe'nin, oğlu da elinden

alınınca ve üstelik böyle bir ihanetle alınmış olunca bir anda bir intikam silahına, bir hınç dolu acımasızlığa dönüşmesi... Daha da ilginç olanı, Polüestor'un, Hekabe'ye köpeğe dönüşeceğini bildirmesi yoluyla, **Euripides'in**, Hekabe üzerinden (erkek egemen mitoslarda güya aşağılamak için köpeğe benzetilen) kadından yana İntikam Tanrıcaları "Erinüs"lere gönderme yapmasıdır. (Bkz. *Oresteia*). Hekabe'nin intikamcılığa sapmasını, başkadın karakterinin yozlaşması olarak yorumlayan yorumcular da yok değil. Ama oyunda böyle bir olumsuzlamayı dile getiren tek bir figür bile yoktur.

Öte yandan, **Euripides'in** tragedyada doğrudan kendi kentinin ve döneminin koşullarına göndermeler yapması, belki de oyunun en önemli yanıdır. Bu konuda **Latacz'ın** verdiği bilgiye bir bakalım: (age. S.312vd.)

"MÖ 427 yılında, beş yıldır süren savaş, dehşetiyle ve her şeyin vahşileşmesiyle ilk doruğuna ulaştı: Atina'da halk meclisi, bağlaşıklık ada Lesbos'un başkenti Mütillene'nin bir yıl önce Atina'ya bağlılıktan ayrılmasını, tüm erkek nüfusunun –3000 kişi– asılmasıyla cezalandırma (ikinci bir halk meclisinde bu rakam yalnız oligarşi kesimi olmak üzere 1000'e indirildi) kararı alırken, Sparta, Atina'nın bir ön kenti Plataiai'yi fethetti ve 225 kişiyi astı, kadınları köle olarak sattı ve ardından kenti yerle bir etti. Daha aynı yaz içinde Kerküra (Korfu) adasında Atina'cı ve Atina karşıtı güçler arasında (demokratlar ile oligarklar arasında) çıkan iç savaş, kan gölüyle sonuçlandı. Thuküdides, fark edilir bir etkilenmişlikle şöyle tasvir ediyor:

'... öldürme, yedi gün boyunca [...] sürdü. Halk partisinin tüm üyeleri, demokrasiyi yıkmak istedikleri suçlamasıyla kendi hemşerilerince öldürüldüler; ama özel düşmanlığın kurbanı olanlar da oldu, bir başkaları, borç verdikleri için borçlularınca öldürüldü. Kullanılmamış cinayet türü kalmadı, tasvir edilen günlerdeki gibi vahşet burada da görüldü, hatta daha fecisi. Baba kendi oğlunu öldürdü; tapınaklardan çıkardılar insanları dışarı ve öldürdüler. Bazıları Dionüsos mabedine kapatıldı, orada öldüler. Parti kavgaları,

Korfu'da böylesine çığırından çıktı! Bu görülen ilk olduğu için daha da dehşet vericiydi. Sonradan tüm Hellas sarsıntıya uğradı ya... (Thuk. 3,81.82) [...] İç savaş sürerken kentlerin başına pek çok bela geldi, insan doğası aynı kaldıkça da bu oldu ve olacak, ama biçimine göre daha yumuşar, değişen konumlara göre değişken de olur. Çünkü barışta ve düzenli koşullarda, gerek devletlerin gerekse kişilerin tutumları, istemedikleri zorlama durumlara düşürülmedikleri için daha iyi oluyor- oysa savaş, günlük nafakanın kazanılma kolaylığını ortadan kaldırdığı için, şiddetin hocası oluyor ve durumlara göre herkesin aynı şeyi yapmasına neden oluyor. [...] Böylece Yunan dünyasında parti kavgaları nedeniyle kötülüklerin her türlü ortaya çıktı ve soylu duygunun paylaştığı iyilik, alaylı gülüşler arasında yitip gitti; birbirine karşı iyi donanmış hasımlar olmaya, güvensizlikle bakmaya dönüştü: Hep egemen olan buydu. Çünkü uzlaşmacı ayrılıkların etkili olabileceği hiçbir şey yoktu, ne bağlayıcı bir söz, ne de korkuyla sindiren yemin; ve hep üstte kalanlar, güvenilirliğin beklenmedik oluşunu hesaba katarak, soğukkanlı hesaplılıkla, güvenmenin getirebileceği hiçbir zarara uğramamaya baktılar (3,83). [...] Ve yeminler, o da bir yerlerde hâlâ anlaşmalarda eğer varlarsa, ancak açmazda kalınca zorunlu olarak verilmiş olmaları durumunda, yemini verenlerin başka bir dayanakları bulunmadığından o an için geçerlidir gerçi, ama ötekinden daha önce güçlenen taraf, ilk fırsatta, karşısındakini hazırlıksız gördüğü anda, açıkça saldırmak da değil, daha da zevkle, kendisine verilmiş garantilerin korumasında hıncını alıyordu (3, 82,7). [...] Ve kavramların eskiden alışılmış anlamını eylemler için keyiflerine göre değiştirdiler: Akıl kullanmaksızın gösterilen cüret, bu kez parti yoldaşları için cesaretle devreye girmek demek oldu, buna karşılık düşüncelilikten ileri gelen kararsızlığa, korkaklığın üstü örtülmüşü diye bakıldı...' (vb. 3,82,4).

Tarihçinin yalnızca düzyazı tasvir ve analiz yoluyla saptayabildiği şeyin, aynı olayı yaşayan yazar tarafından dram biçimine döktüğünü görmek için çok da keskin bir bakış gerekmiyor. *Hekabe*'de bunun özellikle etkili bir kanıtı var. Thuküdides'in tasvir ettiği gerçeklik ile Euripides'in dramı arasında elle tutulur paralel-

likler açısından, oyunun yirmili yılların ötesine etkisi ikna edici olamaz; (...) doğrudan MÖ 426 yılına etki, yani Thuküdidés'in 'Hellas için yepyeni deneyim' olarak tasvir ettiği olaylardan yarım veya üç çeyrek yıl sonrasına etki, herhalde en olası sayılmalıdır.”

Bu bilgiyi iletip ona bağlı savı getirdikten sonra **Latacz**, göndermeleri belirtmek üzere oyunun anlatımına giriyor:

“Euripides, savaşın getirdiği acıları ve vahşileşmeyi yansıtmak için, mitos'tan Yunanların sırf bir savaş olarak gördükleri Troya Savaşı'nın bir olay kesimini seçmiştir. Seyircinin önünde alışıldığı gibi bir kral sarayı yoktur, kelimenin ilk anlamıyla bir skene bulunmaktadır; sağında ve solunda daha küçük başka çadırların dizili olduğu bir çadır; arkada sahne resmi ve nesneler, denizi ve kumsala çekilmiş gemileri göstermektedir; bir liman demek ki; bulunduğu yer ve içinde kimlerin olduğu hemen prolog'da anlatılır: Herhalde bir geranos, yani bir kren (vinç) ile (asıl karşılığı "Turna" veya "Tuma gagası". Y.O.) sahneye getirilen bir delikanlı, esas çadırın üstünde prolog'u sunar; kendini, Troya'nın kral ve kraliçesi Priamos ile Hekabe'nin oğlu Polüdoros olarak tanıtır. (...)

“Polüdoros'u Trakya Kralı Polümostor'un öldürmesi, Euripides'in buluşu olmalı. Anlam açık: Yüzlerce yıllık Troya ülkesinin her şeyde olduğu gibi çocuklar açısından da en zengin kraliçesi, her şeyini yitirmek durumunda kalmıştır: Kocasını, kraliyeti, mülkünü ve nihayet tüm çocuklarını; oğulları şehit düşmüştü, kızları galiplere pay edildi, kala kala bir tek kızı Polüksene ve bir tek oğlu Polüdoros kalmıştı. İlk bölümde kızını kaybettikten sonra tek bir zayıf umudu kalır: Oğlu. İkinci bölümde de bu umut yok olunca Troya kesinlikle yok edilmiştir: Mirasçıları yok, hayat sürmüyor, salt ismi, söylencesi, mitos'u kalmıştır. Savaş, işini tam yapmıştır yani. Demek ki ikinci bölüm, çoklukla yanlış anlaşıldığı gibi zorla eklenmiş bir yama değil, oyunun anlamını meydana getiren bir doruktur. Oyunun bu anlaşılışını, Euripides, seyirciye daha prolog'da aktanıyor:

‘Annem,

iki çocuğunun birden cesediyle karşılaşacak!’ “. (45)

EURİPİDES

HEKABE

Türkçesi
Yılmaz Onay

KİŞİLER:

POLÜDOROS'un Gölgesi

HEKABE Savaşta Öldürülen Troya Kralı Priamos'un Karısı

KORO Savaş Esiri Troyalı Kadınlar

POLÜKSENA Hekabe'nin Kızı

ODÜSSEUS İthaka Kralı, Yunan Ordusu Komutanı

TALTHÜBİOS Herold, Yunan Ordusu'ndan haber ileten elçi

BİR HİZMETÇİ Hekabe'nin Hizmetçisi

AGAMEMNON Argos Kralı, Yunan Ordusu Başkomutanı

POLÜMESTOR Trakya Chersonesos'unda (Gelibolu Yarımadası'nda) Kral

Komutanların Yanındakiler

Polüestor'un Yanındakiler

Polüestor'un İki Oğlu

Olay, Trakya Chersonesos'unda (bugünkü Gelibolu Yarımadası) geçer.

PROLOG

Chersonesos'un sahilinde, Yunan savaş gemileri demirlemiştir. Skene, Agamemnon'un çadırını gösterir. Bir geçiş öteki komutanların çadırlarına giderken, ikinci bir geçiş de Trakya'nın içlerine gitmektedir. Gün henüz ışımamış ve Polüdoros, geranos** yoluyla skene üstünde dolaştırılıyor.*

POLÜDOROS

Tanrılar içinde ayrıcalıklı Hades'in yaşadığı karanlığın¹
 kapılarını ve ölüleri saklayan odaları
 bırakıp geldim ben, Priamos'un, Kisseus kızı Hekabe'den olma²
 oğlu Polüdoros; Frigler'in kenti Yunan mızrakları
 altında düşme tehlikesi gösterdiğinde, babam beni korkudan, 5
 Chersonesos'un³ bu en verimli ovasında
 at-sever bir halkı mızrak zoruyla yöneten
 bir zamanlar konuk ettiği Trakyalı dostu
 Polüestor'un⁴ evine gönderdi gizlice.
 Gönderirken de yanıma, gün gelip İlion'un⁵ duvarları, 10
 yıkılacak olursa, hayatta kalan oğulları⁶ yaşamsal ihtiyaçlardan
 mahrum kalmasın diye bolca altın vermişti yine gizlice.
 En küçük oğluydum ben Priamos'un, bu da bir nedeniydi beni
 göndermesinin,
 Çünkü gücüm yetmiyordu henüz ağır savaş donanımını taşımaya
 Böylece memleketimin sınır duvarları ayakta kaldıkça
 ve sağlam oldukça memleketim Troya'nın kuleleri,
 ağabeyim Hektor'un⁷ mızrağı dehşet saçtıkça ortalığa,
 babamın konuk ahababının yanında, ben
 semirdikçe semirdim, taze sürgün gibi, –ben talihsiz, ah! 20
 Ne zaman ki, Troya düştü, Hektor öldü,
 ocağı söndü babamın, kendisi de kurban edildi

kutsal tanrının sunağında Akhilleus'un eli kanlı oğlu⁸
 tarafından, işte o zaman o zavallılar zavallısı,
 babamın o eskiden konuk ettiği ahababı, öldürdü beni 25
 altınlarım için ve sonra onları evinde saklayabilsin diye
 Attı beni denizin dalgalarının içine. Ben
 Bir sahile vuruyorum, bir kayalara vurup dönüyorum
 Dalgalarla, savruluyorum oraya buraya, ne mezarım var,
 ne ağlayanım. Şimdi sevgili annemin kulağının dibinde 30
 vızıldayıp duruyorum, terk ettim bedenimi, Troya'dan
 ayrıldıktan sonra zavallı annem, Chersonesos
 denen buraya geldi geleli, ben yükseklerde
 dolanıyorum böyle. Akhalar'ın⁹ hepsi, gemilerini demirlemiş,
 öylece oturuyorlar bu Trakya beldesinin sahilinde: 35
 Çünkü Peleus'un oğlu Akhilleus doğrulmuş
 mezarında¹⁰ ve durdurmuş tüm Yunan ordusunu,
 tam da herkes denizi geçip
 memlekete varmak için asılmışken küreğe.
 Kız kardeşim Polüksena'yı istiyor Akhilleus, 40
 mezarına değerli bir kurban olsun diye, ayrıca da
 şeref payı olarak. Alır da istediğini, çünkü arkadaşları
 esirgemezler ondan bu ikramı; işte daha bugünden
 kader, kız kardeşimi ölüme götürmekte: Annem
 iki çocuğunun birden cesediyle karşılaşacak, 45
 biri benim, öteki de mutlu bıraktığı kızcağızının.
 Zavallı ben, bir mezarım olsun istiyorum hepsi bu,
 yumuşak bir dalga bir köle kadının¹¹ ayakları dibine atsın da beni
 Yer altındaki efendiler¹² kabul ettiler dileğimi, bir mezarım
 olacak ve anemin kollarına atacağım kendimi. 50
 Nasıl olsa gerçekleşecek bu dileğim, ama
 çekiliyorum ihtiyar Hekabe'nin yolundan.
 Şu anda hayaletimin ürküntüsüyle o,
 adımını attı Agamemnon'un çadırından¹³ dışarı.
 Ah, anneciğim benim! Kral sarayında yaşamaman ardından 55

köleleştğin günü gördün. Ne kadar kötü oldu senin için, değil mi
bir zamanlar ne kadar güzeldi oysa! O mutluluk
günlerinin bir tanrısı, yok etmekte şimdi seni!

*(Polüdoros kaybolur. Kadınlar Hekabe'yi çadırdan
çıkarıp getirirler)*

HEKABE

Götürün beni çocuklar, alın bu ihtiyarı!¹⁴
çadırın önünden, alın, dikleştirin, 60
ey Troya'nın kadınları, doğrultun
daha önce kraliçeniz olan bu köle yoldaşınızı!
[Kavrayın, taşıyın, yöneltin, kaldırın beni,]
Tutun, ihtiyarlıktan çöpe dönmüş kollarımı!
Dirseğinize bastonummuş gibi dayanarak 65
hızla ileri atmak istiyorum,
ayak sürüyen adımlarımı.
Ey Zeus'un parlaklığı¹⁵, ey karanlık gece!
Niye bu kadar tedirginim ben geceleri
dehşete uğramaktan, hayaletlerden? Ey toprak ana¹⁶, 70
ey kara kanatlı düşlerin anası,
Kurtulmak için dua ediyorum bu
gece heyulasından,
[Trakya'da iyi durumda olan oğlumdan ve
sevgili kızım Polüksena'dan, düşlerimde 75
'değil mi ki korkunç bir kâbus gördüm'].]

Ey yer altı tanrıları, n'olur bırakın oğlumu yaşasın,
evimin kalan son ve tek çıpası o,
babasının konuk dostunun güvencesinde ,
karlı Trakya'larda kalıyor şimdi. 80
Yeni felaketler olacak,
yakınan kadınlara
yeni bir ağıt gelecek.
Yüreğim hiç böylesine çırpınmamış

böylesine zorlanmamıştı.

85

Tanrının esirgediği Helenos'u nerede görebilirim ki,
Kasandra'yı nerede, ey Troyalı kadınlar¹⁷,
düşlerimi yorun, söyleyin bana.

Kurdun kanlı dişleriyle saldırıp¹⁸,

dizlerimin ötesinde acımasızca parçaladığı,

90

o dişi geyikti ya gördüğüm.

Beni dehşete düşüren başka şeyler de var:

Mezar taşının tepesinden çok yukarıda

Akhilleus'un ruhu göründü bana. Troya'nın¹⁹

üzüntülü kadınlarından birini istiyordu, şeref payı diye!

95

Ey Tanrılar, uzak tutun kızımdan, uzak tutun

böyle bir kaderi, yalvarıyorum size!

(Koro girer)

KORO

Yunanlar'ın, sivri mızrak ucuyla²⁰

Troya'dan kovup, ganimet diye yakaladıkları

bir köle kadın olarak, kura ile düştüğüm

100

efendinin çadırından, aceleyle koştum sana²¹,

Hekabe. Getirdiğim haber

dindirmeyecek acını, hayır,

o yükün altında eziliyorum kraliçem,

acıların elçiliği bana düşmüş sanki.

105

Yunanlar'ın genel kurulunda, öyle diyorlar

toplantılarına, alınan karara göre,

senin kızın, Akhilleus'a kurban edilecek.

Mezarının üstünde görünmüş de o,

altından zırhıyla, bilirsin hani²²,

110

şişmiş yelkenlerin direkleri ittiği²³,

denizi yaran gemileri durdurup,

iç parçalayıcı bir sesle haykırmış:

“Benim mezar taşı mı şeref payından yoksun bırakıp,

Nereye yelken açarsınız böyle, ey Yunanlar!” 115
O zaman tartışmanın büyüyen dalgaları
iki yönde çatlamış, mızrak donanımlı orduda:
Bir grup, mezara istediği kurbanı vermeyi
en iyi yol olarak görürken, karşı çıkmış öbürleri.
Agamemnon’muş o senden yana çıkanların başı, 120
bir Bakkha gibi hayranlık uyandıran, yatak yoldaşı
kâhin kızın²⁴ Kasandra’ya uyararak hararetle.
Ama Thescus’un iki oğlu²⁵, Atina’nın o iki genci,
çıkışlar, her biri kendi konuşmasını yaparak,
ve ikisi de aynı talepte buluşarak: Akhilleus’un 125
mezarı, taze bir genç kanına
doymalı’yımış, Kasandra’nın yatağını,
Akhilleus’un mızrağına
Değişmezlermiş asla!
Her iki yöndeki konuşmalar az çok dengedeymiş, 130
ta ki Leartes’in oğlu, o hinoğlu hin,
halkın gözünü yaşartan
iç gıcıklayıcı scsiyle, orduyu,
sırf bir kölenin kurbanlık kanı akmasın diye,
Danaoslular’ın en yücesini²⁶ reddetmenin 135
düşünülemeyeceğine ikna edene dek²⁷!...
Şehitlerden biri, yeraltında Persefone’nin²⁸ huzuruna çıktığında,
“Danaos’lular, Hellas için şehit düşmüş Danaos’lulara
bir teşekkür bile etmeden, bırakıp Troya ovalarını
çekmiş gitmişler”, dedirtmek, olacak iş mi’yymiş?! 140
Odüsseus her an, çocuğunu senin göğsünden
koparıp almaya, ihtiyarlamış kollarından
onu çekip koparmaya gelebilir. Bu yüzden
koş haydi, tapınaklara, kurban sunaklarına,
[Agamemnon’un dizlerine kapan, yardım dile] 145
Seslen gökteki Tanrılara
ve yer altındakilere! Çünkü ancak

yalvarıp yakarırsan kurtulabilirsin
 zavallı kızını yitirmekten! Yoksa
 gözlerinin önünde göreceksin,
 kızının, mezara yatırılıp
 altın gerdanlık taşıyan boynundan,
 kırmızı kanının nasıl akıtıldığını.

150

Değiş

HEKABE

Ah, yazık ben zavallıya! Neyi haykırsam ki²⁹!

Hangi bir derdimi, hangi bir felaketi?

155

Bu ihtiyarlığımda bir de başıma gelenlerle

Üstelik köle olmak, dayanılır şey mi?

Hayır hayır, çekilmez bu kadarı!

Kim gelir imdadıma benim? Hangi soy,

hangi kent? İhtiyar kocam gitti!

160

Oğullarım gitti. Ya ben nereden,

Nasıl gideyim? Kurtulacak mıyım ki,

Nerede bana destek olacak

bir ölümsüz, bir Tanrı?

Ah, Troyalı kadınlar, getirdiğiniz,

165

Haber değil sanki, uğursuz felaketin kendisi

Ve yok ettiniz beni, kökten yok! Artık,

Gün ışığında yaşam bitti benim için!

Ah, bırakın yürüyeyim, rezil ayaklar,

götürün bu tiritlemiş ihtiyarı

170

şu çadıra kadar! Ah, çocuk,

ah, en kadersiz annenin kızı, haydi

çık da gel kaldığın yerden

annenin sesine kulak ver!

Oooy kızım oooy! [Sen de öğren,

175

Hayatınla ilgili neler işittiysem ben!]

POLÜKSENA (*Çadırdan çıkar*)

Nedir anne! Niye çağırdın? Bir şey mi var?

Sesinle çadırdan fırladım,
Ürkütülmüş bir kuş gibi!

HEKABE

Ah çocukcağızım, ah!

180

POLÜKSENA

Bu felaket kokan deyiş ne böyle? Benimle mi ilgili?

HEKABE

Senin hayatınla...

POLÜKSENA

Söyle haydi! Gizleme daha fazla.

Korku veriyor

Bu halini görmek.

185

HEKABE

Ah çocuk, talihsiz annenin çocuğu!

POLÜKSENA

Nedir bana söyleyeceğin?

HEKABE

Argos'lular birleşip karar almışlar,

Peleus'un oğlunun³⁰ şerefine, seni,

Kurban edeceklermiş, onun mezarı başında.

190

POLÜKSENA

Ahh, anne ah! Ne diyorsun sen?

Bu korkunç felaketi biraz açsana bana

açsana biraz anne!

HEKABE

Felaketli bir haberi iletiyorum sana, çocuk,

buna mecburum çünkü: Argoslular,

senin kaderini oylamışlar, aralarında.

195

POLÜKSENA

Eyvah, annem, korkunç şeyler yaşadın,

yetmedi, daha neler çekeceksin!?

Ne utanç verici, ne utanmazca,

Karşı Deyiş

nefretliğin de ötesinde, akıl almaz 200
 bir bela yüklüyor ölümsüzün biri senin sırtına!
 Ah, yazık bana ki, senin çocuğun,
 zavallı ben, bu geçmiş yaşında
 kölelik kurasını paylaşamayacağım demek, seninle!
 Dağlarda büyüyen bir yavru gibi, 205
 zavallı minik bir buzağı gibi beni,
 göreceksin, nasıl
 senin kollarından koparılarak alınıp
 boğazlanmış durumda Hades'e gönderildiğimi,
 o karanlık yeraltındaki ölümler arasında
 bir talihsiz olarak yatmak üzere. 210
 Yalnızca senin için ağlarım annem,
 sonsuz bir yas içinde yakınaparak!
 Oysa kendi hayatım aşağılandı diye
 hiç de acınıp dövünmem öyle, hayır,
 ölmek benim için daha
 iyi bir şans oldu çünkü 215
 ışığı görmekten.

(Odüsseus, yanındakilerle gelir)

KORO

Bak, Odüsseus sana yeni bir haber
 getirmek için aceleyle gelmekte, Hekabe.

ODÜSSEUS

Ordunun kararını ve oyların nasıl çıktığını
 biliyorsundur kadın; ama ben yine de bildireyim ki:
 Akhalar, çocuğun Polüksena'yı, Akhilleus'un mezarı başında 220
 kurban olarak kesmeye karar verdiler.
 Ve kızı getiren, yönlendiren olarak sizler katılacaksınız.
 Bu kurban töreninin yöneticisi ve rahibi ise
 Akhilleus'un oğludur.³¹ Böylece ne yapman gerektiğini
 Biliyorsun: Zorla ayırmak durumunda bırakma bizi 225
 Ve benimle el dalaşına girmeye kalkma sakın!

Zayıflığını ve çevrenin zavallı durumunu bil;
Felaket içinde bile insan aklını kullansa iyi olur.

HEKABE (*Kendi kendine*)

Vay başım, vayyy! Çetin bir mücadele var önümüzde demek
Bol iç çekmeli ve gözyaşı da az olmaz. 230

Ölmem gerekirken ölmedim de, Zeus
Öldürmedi beni işte, illa hayatta kalmamı istedi,
sırf daha büyük acılar çekeyim diye!

(*Odüsseus'a*)

Ama eğer köleler için özgür efendilerine soru sorma
izni varsa ve soru da can sıkıcı veya kalp kırıcı değilse, 235
o zaman sana sorular sorulacak ve öylesi soruları soran ben,
yanıtlarını dinlemek durumunda olacağım.

ODÜSSEUS

İzin var tabii, sor sorunu! Sana zaman tanımaktan zevk duyarım.

HEKABE

Anımsıyor musun, hani sen casusluk için,³²
tebdil-i kıyafet paçavralar içinde İlion'a gelmiştin de gözlerinden
240

kan damlıyordu çenenin üzerine...³³

ODÜSSEUS

Hâlâ aklımda, yüreğimin derininde yer etmiştir o.

HEKABE

... ve Helena seni tanımış, bana da söylemişti...

ODÜSSEUS

Biliyorum. Büyük bir tehlike içindeydim.

HEKABE

...ve kendini yerlere atıp dizime sarılmıştın da... 245

ODÜSSEUS

Neredeyse elim giysine degecekti!

HEKABE

...ve ben sana kıymayıp ülkeden çıkıp gitmeni sağlamıştım hani?

ODÜSSEUS

Evet, bugün gibi gözümün önünde!

HEKABE

Peki, sen benim kölemken neler söylemiştin?

ODÜSSEUS

Ölümden kurtulmak için, –bir sürü– uydurma laf... 250

HEKABE

Niyetin, senin aşağılık bir adam olduğunu göstermez mi?

Benim sana nasıl davrandığımı kendi dilinle itiraf ediyorsun;

Oysa sen bana, iyi davranmak şöyle dursun³⁴,

elinden geldi mi kötülük yapıyorsun.

Halk önünde konuşanın şerefi peşinde koşan nankör takımısınız.

Görmek istemiyorum sizi: Kalabalığın nabzına göre konuşmayı
becerdiğiniz anda, en yakın dostunuzu bile mahvetseniz gözünüz
görmez.

Peki, hangi akla hizmetti

şu çocuğa ölüm cezası vermek?

Bir sığır kurban etmek varken, mezar başında 260
insan kurban etmeye mecbur muydunuz?

Yoksa Akhilleus kedisini öldürenin hıncının, yine bir öldürme ile
alınmasını istiyor da, onun için mi kızımın kanlı ölümüne
yöneliyor?

Ama o, Akhilleus'a bir şey yapmış değil ki! Mezarı başında
bir kurban istiyorsa, Helena'da karar kılmalıydı: 265

Akhilleus'un Troya'ya gelip ölmesine sebep, Helena'dır.

Tutsaklardan birinin güzelliği nedeniyle kurban seçilmesi
gerekiyorsa, bizden biri olamaz o:

Çünkü güzellikte Tündareos'un kızına³⁵ yetişemez kimse
ve suçlulukta da o bizden asla geri değildir. 270

Benim bu söylediklerim adalete dayanıyor.

Şimdi yapman gerekeni senden talep ediyorum,

Dinle: Sen, itiraf ettiğin gibi, dizime kapanıp, elime sarılmış ve
şu şimdi buruşmuş yanağıma yönelmiştin.

Ben de aynen öyle yapıyorum, eline sarılıyorum işte 275

Ve geçmişteki iyiliğimin karşılığını bekliyor, yalvarıyorum sana:

Çocuğumu kollarımdan koparıp alına n'olur,

öldürme onu! Yeterince ölü verdik zaten!

O benim tek neşem, bırak da felaketimi unutayım.
 Pek çok şeyin yerini tutuyor o benim için, 280
 kentim o, bakıcım o, âsâm o, yol göstericim o.
 Zafer kazanan gücünü kötüye kullanmasın,
 Ve sanmasın ki, bu mutluluk sonsuza dek böyle gider;
 Ben de mutluydum bir zamanlar, ama ya şimdi?
 Tüm mutluluğumu, bir tek gün³⁶ aldı götürdü. 285
 İbret al benden, seviyorsan eğer kendini,
 paylaşmaya bak! Akhalar ordusuna git ve anlat onlara,
 kadınları öldürmek marifet değildir, o kadınlar ki,
 kendilerini sunaklardan koparanları³⁷, bir zamanlar
 öldürmeyip acıyarak onlara yaşam bağışlamıştır. 290
 Kaldı ki sizde, özgür yurttaşlarla köleler için³⁸
 aynı kan yasası geçerlidir. Ayrıca senin etki gücün
 – orduya göre sen yanlış konuşuyor da olsan –
 onları yanlıştan döndürecektir; çünkü etkisiz birinin
 ettiği sözle, ağırlığı olan birinin sözü, aynı olmaz. 295

KORO

Senin bu uzun yakınmanı, bu acılı
 yalvarışını dinleyen insanın doğası, ne kadar
 kabalaşmış olmalı ki, gözünden yaşlar akmasın.

ODÜSSEUS

Bak, dinle ve öğren Hekabe ve akıllıca konuşanı
 yüreğinin öfkesiyle hemen düşman belleme. 300
 Senin kendi hayatını kurtarmaya hazırım,
 hele ki ben, hayatımı sana borçluyken.
 Ama herkesin önündeki³⁹ düşüncemden, yani
 Troya'nın düşmesinin ardından, ordumuzun ilk kahramanına,
 o istediği için kızını kurban olarak götürmekten vazgeçmem 305
 Çünkü çoğu site devlet, soylu ve savaşçı adamların,
 alt düzeydekilerden daha fazla saygı görmez
 olmaya başlamasıyla adım adım çökmektedir.
 Oysa bizim için Akhilleus, o saygıyı hak etmiştir, kadın,

Çünkü o Yunanistan uğruna en güzel ölümle ölmüş bir
kahramandır. 310

Öyle birine, hayatta olduğu sürece dost muamelesi yapıp da
öldükten sonra hiç umursamamak, utanç verici olmaz mıydı?

Peki,- ya sonra ordu yine asker toplamaya başlayıp
düşman karşısına çıkacak olduğunda ne derler adama?

Şehitlerimizi onurlandırmıyorsak bu, savaşa mı 315
gidiyoruz demektir, yoksa kendi paçamızı mı kurtarıyoruz?

Ayrıca gerçekten, hayatım boyunca ben
pckâlâ aza kanaat ederek yaşardım zevkle.

Ama mezarımın onurlandırılmış olmasını
isterdim doğrusu, çünkü o ilgi uzun zaman dayanacaktır. 320

Eğer sen, acı çekmek diye, acıma duygusu uyandırmayı
kastediyorsan,

Buna karşı söyleyeceklerimi dinle: Bizde de senden daha az

felakete uğramamış nice ihtiyar kadın ve erkek var; ve de

en güzel nişanlılarını savaşa yitirmiş gelinler ki,

erkeklerinin cesedi İda dağının⁴⁰ tozları altında yatmakta. 325

Dayanacaksın! Eğer bizde kahramanları yeterince onurlandırma
geleneği olmasaydı, kendimizi anlayışsızlıkla suçlardık.

Elbette siz barbarlar, dostlarınızın dostluğunu değerlendirmeyip
şhitlerinizin kahramanlığına hayran olmayı bilmeyerek

Hellas'ın refahına hizmet edersiniz, işte 330

böylece de kendi aranızdaki entrika oyununa koşturabilirsiniz.

KORO

Ah, ah! Ne kötü şu kölelik: Olmayacak şeyi
baskı altında kabul etmek zorundasın!

HEKABE (*Polüksena*'ya)

Havaya gitti söylediklerim, çocuğum

kurban edilmene karşı sözlerimin etkisi olmadı hiç 335

Ama senin gücün annenden fazladır belki,

hayatını gasp etmesinler diye

bülbül gibi bütün sesleri bir şakı bakalım!

Odüsseus'un dizlerine kapan burada

fikrini değiştirmeye alış–hakkın da var buna, çünkü onun da 340
Çocukları var⁴¹senin felaketin onda acıma duygusu uyandırır belki

POLÜNEİKES

Odüsseus, yüzünü öyle çevirip de, sağı elini
giysinin içine sokmandan anlaşılıyor ki,
benim senin enene dokunmamı istemiyorsun.

Hiç meraklanma.Beni koruyan Zeus’dan⁴² Zeus Hikesios’tan 345
sana zarar gelmez. Gereğine katlanacağım çünkü mecburum buna
ve istiyorum ölmeyi, aksi halde, ölümden kaçmaya kalkarsam,
ille de yaşayacağım diye yırtınan zayıf kadın gibi olurum.

Oysa, ne diye yaşayayım ki artık? Babam,
Bütün Frigler’in kralıydı! Böyle başladı benim hayatım. 350

Sonra büyüdüm, güzel umutlar içinde, kralların
gelini olarak; beni sarayına, evinin ocağına götürmek
isteyenler, büyük vaatlerle geliyorlardı.

Zavallı ben, İda dağının⁴³ kadınlarının efendisiydim,
Ve kızların gözünde, Tanrıaydım ben, 355
ölümsüz olmayışımı tek eksiğim.

Şimdi bir köleyim oysa. Yalnızca bu bile
Hiç istemesem de, ölümü özlemek için yeter.

Kaldı ki, kurayla beni çekecek eferdim,
Kendi gümüş kuruşları karşılığında beni 360

–yani Hektor’un ve ötekilerin kız kardeşini--
satın alıp, evinde ekmek pişirmeye,

yok odaları süpürmeye, yok dokuma tezgâhının
başına koşacak zorla, her gün bir başka baskı yani.

Nereden satın alındığı bellisiz bir köle gelip kirletecek 365
benim bir zamanlar prenslerin aşkına değıen yatağıımı...

Hayır, asla! Ben, özgür gözlerime gün ışığını
yasak ediyorum, yeraltı Tanrısı Hades esirgesin bedenimi.

Götür buradan beni Odüsseus, bitişim böyle olsun.

Hiçbir inanç, hiçbir umut kalmadı ki bizden geriye, 370

Bir an için bile yaşama gücü versindi bize.

Sen anne, hiç engel olma benim bu kararlılığıma,
 bir şey söyleme ve yapma hiçbir şey. Sarıl sen de
 benim bu ölüm isteğime, hak etmediğim bir utanç
 üstüme yapışmadan! Acıya alışkın olmayan taşır kendi
 boyunduruğunu 375

ama asıl acıyı da yaşar, sokar sokmaz boyunduruğa boynunu.

Ölseydi, hayatta kalmaktan daha mutlu olacaktı oysa.

Aşağılanarak yaşamak, çok daha ağır bir işkence!

KORO

Soyluluk, ölümlüler için güçlü ve açık işaret,

Bir de seçkinse eğer, daha da yücelir işte böyle. 380

HEKABE

Güzel konuştun çocuk, ama o güzellik, acının

öbür yüzü. Şimdi Odüsseus kızımı öldürmüyor da,

ben ona teşekkür mü sunuyorum; sizler, Peleus oğluna
 yönelttiğiniz suçlamalardan vaz mı geçiyorsunuz yani?

Hayır, bizzat kendisi bir de beni alıp götürüyor 385

Akhilleus'un leşinin bulunduğu tümseğe, içimi

oyuyor benim, kolladığı filan yok! Neymiş, Thetis'in⁴⁴

oğluna isabet eden okları, benden doğma Paris atmış.

ODÜSSEUS

Akhilleus'un ruhu, Akhalar'dan senin canını

istemiyor ki ihtiyar, kızının kurban edilmesini istiyor. 390

HEKABE

O zaman hiç değilse beni de kızım ile birlikte öldürün!

Hem böylece, bunu şart koşan ölünün

Toprağı, iki kat kan emerek kan zengini olur.

ODÜSSEUS

Kızının ölmesi yetiyor, ölüm üstüne ölüm

istememez; bir o eksikti bizim için sanki! 395

HEKABE

Kızım ile birlikte ölmem gerek, kesinlikle!

ODÜSSEUS

Şart mı bu? Bilmem ki, bizimkiler kabul eder mi?

HEKABE

Sen kabul et, sarmaşığın meşeye sarıldığı gibi sararım seni...

ODÜSSEUS

Hayır yapma, akıllı insanlar gibi davran!

HEKABE

Yaşayan biri olarak ayrılmam çocuğumdan!

400

ODÜSSEUS

Ben de onu almadan bırakmam burayı!

POLÜKSENA

Anne bak, beni dinle! Sen de, Leartes oğlu⁴⁵,
size haklı olarak kızgın anneme anlayışlı davran;
ve sen, ah zavallı annem, cfendinle kavgaya kalkışma!

Yerlerde sürünüp, ezilmek mi istiyorsun bu ihtiyar
bedeninle, zor kullanmaları gerekirse olacağı bu,
genç bir kol beni senden koparıyor diye, sen
saygınlığını yitirme! Katlanılacak bu acıya.

405

Hayır mı? O zaman aşağılanır insan! Ah, değerli
Annem, uzat güzel ellerini, yanağım yanağına değsin!

410

Çünkü şimdi son kez, bir daha dönüp bakmamak
üzre, güneşin parlak ışığına ve yuvarlağına bakıyorum.
Sana seslendiğim son sözlerimi işitiyorsun.

Ah, beni doğuran annem, yercaltına gidiyorum ben!

HEKABE

İçimi acıtıyorsun çocuk, dayanamam ki buna!

415

POLÜKSENA

Senden uzak, yerin altında, Hades'te yatıyor olacağım.

HEKABE

Ah, yazıklar olsun bana, ne yapsam ki? Nerede bitecek bu hayat?

POLÜKSENA

Ben, özgür babanın çocuğu, köle olarak ölüyorum!

HEKABE

Ya ben kızım, ben gün ışığı altında köle oluyorum?

POLÜKSENA

Bir düğünüm olmayacak benim, ne kadar isterdim oysa!

420

HEKABE

Ve benim elli çocuğumu⁴⁶ aldılar elimden!

POLÜKSENA

Hektor'a⁴⁷, senin ihtiyara, ne söylememi istersin?

HEKABE

Onlara, bütün kadınların en acınaklısı olduğumu ilet.

POLÜKSENA

Ah, öyle güzel emdiğim anne sütü, o göğüsler!

HEKABE

Ah, çocuk, ne talihsizsin, böylesine erken ölüyorsun!

425

POLÜKSENA

Elveda anne; sana da elveda, Kasandra!⁴⁸

HEKABE

Ötekiler de veda etmişler hayata, anneye kalmamış onlar da!

POLÜKSENA

Sana da, ey Trakya'nın atlar ülkesindeki Polüdoros!

HEKABE

Hâlâ yaşıyorsa eğer... her şey ters gidiyorken ona hiç güvenim yok

POLÜKSENA

Yaşıyor o; sen öldüğünde gözlerini o kapatacak.

430

HEKABE

Ben zaten bu acılarla kaç kez öldüm, ölmeden önce.

POLÜKSENA

Haydi Odüsseus, götür beni! Şu şalı da üzerime kapat.⁴⁹

Daha boynum vurulmadan, annemin ağıtıyla yüreğim eridi,

ben de acındırmalarımınla onunkini erittim galiba.

Ah, ey ışık, sana adınla seslenebiliyorum daha,

435

ama ancak keskin kılıca⁵⁰ ve Ahkhilleus'un mezarına

gidene kadarki kısacık zaman kadar sürecek bu.

(Polüksena ile Odüsseus ve yanındakiler çıkar)

HEKABE

Vah bana, sallanıyorum, dizlerimin bağı çözülüyor.

Tut anneni çocuk, uzat da elini, haydi!

Çocuksuz bırakma beni! - Yok edildim ben, sevgili kadınlar! 440
 [O Spartalı kadını, Helena'yı görmek isterim şimdi⁵¹,
 harika gözleriyle Troya'nın mutluluğunu en utanç verici biçimde
 tüketip bitiren o Dioskurlar'ın kız kardeşini.⁵²]

KORO

I. Deyiş

Ey denizden gelen csinti⁵³,
 hızlı gemileriyle denizi geçenleri 445
 Dalgalardan aşırıp götüren sen,
 felaket içinde olan beni
 nereye bırakacaksın?
 Kimin evinin ganimet kölesi
 olacağım ben? Dorlar ülkesinde⁵⁴ bir limanda mı? 450
 Ya da, en güzel akarsuların babası Apidanos'un⁵⁵
 söylendiği gibi, tarlaları meyveyle donattığı,
 Fthia'da⁵⁶ mı bu liman?

I. Karşı Deyiş

Ya da denizi yaran küreklerin
 ben zavallıyı götürdüğü bir adada 455
 ev hapsinde yaşam geçirmeye mi,
 hurmaların ilk çiçekleri ve
 taze defne filizleri,
 orada bu enfes süsler içinde
 Zeus'tan ağırlarla doğum yapan 460
 Lcto'yu coşkunca kutlarken?...
 Deloslu⁵⁷ kızlarla el ele halay çekip
 alnımda altın sarısı çatkım, ok ve yayla
 Artemis'i kutlayan şarkımı
 söyleyecek miyim acaba? 465

II. Deyiş

Ya da diyelim, Pallas Athena'nın kenti⁵⁸
 Atina'nın kısıraklarını,

görmeli arabalarıyla birlikte
 safran rengi örtülere mi işleyeceğim,
 onları, sanatlıca süslenmiş, 470
 çiçek tarhı gibi duran dokuya ilâştirerek?
 Veya Kronos oğlu Zeus'un, çifte alevli
 yıldırımlarıyla ölümcül bir uykuya zorladığı
 Titanlar soyunu mu işleyeceğim içlerine?

II. Karşı Deyiş

Ah, çok yazık oldu çocuklarımıza, 475
 babalarımıza ve dumanlar içinde yıkılıp
 için için yanan, Yunan
 mızraklarının fethettiği
 vatanımız olan kente! Ve ben, –yaban illerde
 adım “köle” oldu şimdi– Asya'yı 480
 terk ettim, böylece⁵⁹

yeraltındaki Hades'in odalarını
 Europa'nın evleriyle, değişmiş oldum.

(Talthübios bellisizce girer)

TALTHÜBİOS

Eey, Troya kızları, bir zamanlar İlion'un
 kraliçesi olan Hekabe'yi nerede bulurum? 485

KORO

Orada işte, hemen yakınında Talthübios,
 Giysisine sarınmış, sırt üstü yerde.

TALTHÜBİOS

Vah Zeus, ne desem ki? İnsanları biraz kolla
 mı desem? Yoksa bir Tanrılar sülalesi var diye,
 çılgınca uydurulmuş bir yalandan ibaret senin ünün, 490
 çünkü insanları salt rastlantılar yönetiyor, mu desem?
 Bu değil mi, altınlar içinde yaşayan Frigler'in kraliçesi,
 Ve hazineleriyle ünlü zengin kral Priamos'un karısı değil mi bu?
 Şimdi savaşta tüm kentinin kökü kazınmış,
 kendisi, ihtiyar, çocuklarından yoksun, yatıyor⁶⁰ 495

verde, toza bulanmış talihsiz başı.

Vah yazık, ihtiyar bir adamım ben, ama böyle

Utanç verici bir kaderdense, ölmeyi yeğlerim!

Kalk hele talihsiz kadın, doğrul biraz da

iyice ak pak olmuş başın topraktan bir kurtulsun!

500

(Hekabe ağır ağır ayağa kalkar)

HEKABE

Ne? Kim bu yatmama engel olan?

Bu sıkıntıda ne istiyorsun benden?

TALTHÜBİOS

Ben Talthübios'um kadın, elçi olarak geldim,

[Yunanlar'ın ileticisi; Agamemnon gönderdi beni].

HEKABE

Ah canım can, Yunanlar benim de mezarda kurban

505

Edilmeme karar verdiler, bunu söylemeye geldin, ha?⁶¹

Aman ne güzel, acele edelim ihtiyar, düş önüme haydi!

TALTHÜBİOS

Kızının ölüsünü gömesin diye

geldim ben, kadın, iki Atreusoğlu

ve tüm Yunan ordusu gönderdi.

510

HEKABE

Off, ne diyorsun sen? Beni öldürmek üzere almaya değil de, felaket haberi getirmeye geldin, öyle mi?

Aah, kızım, annenden koparıldın, şimdi ölüsün demek!

Sen olmayınca, çocuksuz kaldım ben, zavallı ben!⁶²

Nasıl yaptınız bu işi? Saygıyla, çekinerek mi?

515

Yoksa, sizden nefret eden birini öldürmek istercesine

Dehşet uyandırarak mı? Acı da olsa konuş, ihtiyar!

TALTHÜBİOS

Kızın için üzüntümden iki kat ağlarım ey kadın,

bunu aklının bir kenarında tut, mezar başında

o ölürken olduğu gibi, gözüm şimdi de yaşlı.

520

Oysa o, mezarın önünde son derece güçlüydü

Kendisini kurban edecek tüm Yunan ordusuna karşı.
 Akhileus'un oğlu, Polüksena'nın elinden tutup,
 mezar yükseltisinin tepesine çıkardı,
 ben çok yakınındayım. Sonra Yunanlar'dan 525
 seçilmiş gençler, senin kuzucuğun direnmesin diye⁶³
 bağlanacak yerlerini bağladılar; som altından taşı
 Akhilleus'un oğlu aldı eline ve kaldırdı ki, ölü babasına
 ondan sunum yapsın ve bana da işaret etti,
 tüm Yunan ordusuna, sessiz olma bildirimini duyurmam için 530
 Ben ileri çıktım ve onların ortasında şu çağırımı yaptım:
 "Ey Argoslular, şimdi susun, tüm savaşçı halk sessiz olsun!
 Şşş! Ses yok!" Böylece kalabalığı susturdum, nefes sesi bile yok.
 Oğul konuşmaya başladı: "Ey Peleus oğlu, sen, babam benim,
 Ölüleri sevindirip buraya çekecek olan, bu adak sunumumu 535
 kabul et! Gel ve iç, sana benim ve tüm ordunun sunduğu,
 bu koyu, bu katışıksız genç kız kanını, iç kana kana.
 Ve bizi esirge, gemilerin halatlarını çözüp kısa zamanda,
 İlion'dan vatana dönüşü, hepimiz huzur içinde başarmış
 olalım, babalarımızın ülkesindeki evlerimize varalım!" 540
 Böyle söyledi ve ordunun tümü bu dileklere katıldı.
 Sonra tuttu altın süslemeli kılıcının sapını,
 çekip çıkardı kınından ve Argos'un seçkin gençliğine,
 bakireyi tutmaları için omuzuyla işaret verdi. Ama 545
 bu hareketi fark eder etmez, kızın şunları söyledi:
 "Agoslular, siz benim anavatanımı yok ettiniz,
 bu yüzden ben zaten kendi irademle ölüyorum; bedenime
 dokunmasın kimse: Hiç direnç göstermeden uzatıyorum boynumu
 Tanrılar aşkına öldürürken beni özgür bırakın, 550
 bırakın ki, özgür bir kadın olarak öleyim. Ölülerin gözünde
 bir köle olmak, kral kızı olarak dehşete düşürüyor beni!"
 Ordu yüksek sesle haykırarak kabul etti bu isteği. Komutan
 Agamemnon, gençlere, bakirenin bağlarını çözmelerini emretti.
 [Ağzından daha son sözcük çıkmadan, emredileni yaptı gençler.

Çünkü başkomutanları, gerçekten ordudaki en üstün güçtü]
Kızın da, efendisinin buyruğunu duyunca,
giysisinin omuzunu tuttuğu gibi, yırttı
belinin ve karnının ortasına dek.

Göğsü göründü⁶⁴, muhteşemdi memeleri, heykel gibi, 560
diz üstü çöktü toprağın üstüne ve bir söz dedi ki,
söylediklerinin en acısı ve en kahramancasıydı:

“Bak ey genç adam, eğer göğüslerime isabet ettirmeyi⁶⁵
yeğliyorsan, vur, durma; yok eğer boynumu vurmak
istersen, ben boynumu da uzatıp hazır ederim sana!” 565

Delikanlı, tabii ister istemez, kızının duygusuna katılıp,
kılıcıyla, onun nefes yollarını kesmeyi yeğledi.
Oluk gibi kan fışkırdı birden! Ve kızın, ölürken bile,
dikkatlice yıkılma çabasıındaydı, başardı da, böylece
gizleyebilmişti erkeklerin görmemesi gereken yerlerini. 570

Nihayet ölümün nefesi gelip canını alınca,
her Yunan başka işe koşturmaya başladı:

Kimisi elleriyle yaprak atarken ölünün üstüne,
Kimileri de ölüyü yakacak odun yığını için⁶⁶
Kızıl çam kütükleri taşımaktaydı. Hiçbir iş 575
Yapmayanlarsa, azar işitiyorlardı düpedüz:

“Dikilip duruyorsun orda, haydut herif, elinde
bir giysi, bir süs taşı bile yok mu, kızcağız için?
Git, git de böylesine olağanüstü yürekli, böylesine
asil ruhlu bir bakire için bir şey bulup getirmeye bak!” 580

Kızının ölümü üstüne böyle haberler getirirken, bakıyorum da,
kadınların tümü, çocuğundan dolayı en büyük mutluluk
senin, diyorlar ve elbet acıların da en büyüğü.

KORO

Tanrıların inatçı zorlamasıyla, Priamos sarayını
ve kentimi, ne korkunç bir felaket kapladı! 585

HEKABE

Ah, çocuk, talihsizlik öyle çok ki, hangi birine

dönmeli? Birine baksam, bırakmıyor o beni, ta ki
 ondan çıkan bir yenisi, yerini alana dek!.. İşte şimdi
 sana reva görüleni çıkarıp atamıyorum zihnimden,
 ki, yakınmamam gerekiyordu bir de. 590

Gerçi senin nice soylu davrandığını işitmek⁶⁷,
 Ölçüsüz sancımı biraz olsun dindirdi. Tuhaf değil mi,
 Kötü bir ülkenin, eğer Tanrılar tarafından kollanıyorsa,
 kendisine yarayan iyi'den kaçınıp da, yalnızca
 kötü ürünler veren bir sürü atası vardır, oysa insanların, 595
 zararlısı, kötüden başka biri değildir hiçbir zaman,
 soylu ise soyludur hep, kaderin ağır darbelerine
 uğrasa da özü bozulmaz, hayır, hep tutarlı kalır...
 Değiştiren nedir bunu, ana baba mı, terbiye mi?
 Ebette, isabetli bir eğitim, soyluyu da eğitir, 600
 yüceltir. Bunu bir kez doğru kavrayan,
 kötüyü de iyinin ölçeğine vurarak bilir.
 Ama işte bu ok da boşuna deldi geçti ruhumu.

(Taltübios'a)

Sen, git Argoslular'a söyle, hiçbiri
 dokunmasın kızcağıza! Sürüden uzak tutmak 605
 gerek onu. Dev bir ordu içinde kalabalığı gemlemek
 zordur, denizciler kural tanımaz, ateşten beterdirler.
 Üstelik, kötülük yapmayan da kötü bilinir yine.

*(Taltübios, kışlaya doğru gider. Hekabe, tutsak
 kadınlardan bir hizmetçiye yönelir)*

Baksana ihtiyar⁶⁸, bir leğen bul, denize sok da⁶⁹,
 Doldur getir onu bana, çocuğumu son bir kez 610
 yıkayayım, --gelin desen, gelin olamaz artık,
 bakire desen, bakire değil⁷⁰— onu kaldırılabileyim,
 ama neyle? Nasıl? Kendi imkânlarımla işte,
 (başka ne olacaktı ki sahi?) biraz takı 615
 toplayayım bari, benim komşu çadırdaki
 tutsak kadınlardan, bakarsın biri kendi evindeki

takıları çalıp yeni efendilerden gizleyebilmiştir.

(Hizmetçi kadın deniz tarafına gider)

Ah, koca saray, bir zamanlar mutlulukla doluydu,
 ah, zenginlikle yüklü, hele çocuklar en büyük mutluluktu, 620
 ah, sen Priamos ve çocukların buradaki tiritlemiş
 ihtiyar anneleri, - tüm onurumuz gasp edilip de
 nasıl bir boşluğa düşmekteyiz böyle?- Ve birimiz
 sarayının zenginlikleriyle, öbürümüz, kentin
 yurttaşlığının verdiği onurla nasıl övünüp dururduk? 625
 Ama bunların hiçbir anlamı yok artık, kuruntu hepsi,
 boş gevezelik! En mutlu kişi, her gün
 bir başka belanın gelip çatmadığı kişidir besbelli.

*(Hekabe, Polüksena'nın gömülmesi için takı toplamak
 üzere çadıra gider)*

1. Deyiş

KORO

Ne zaman ki Aleksandros⁷¹,
 Ida dağında, kendisini, 630
 köpüren denizi aşıp
 en güzel Helios'un
 altın ışıklarını saçtığı
 Helena'nın otağına götürececek gemi için,
 Köknar dalına ilk baltayı vurdu, o an, 635
 Talihsiz felaket, o an, dayanılmaz acı,
 alnıma yazılmıştı.

Karşı Deyiş

Çünkü, kararlı çaba, ondan da ağır⁷²,
 kaderin baskısıyla birlik, çizmişti yolunu çoktan⁷³:
 Tek bir akılsızlık yüzünden⁷⁴ 640
 Simocis'in suladığı topraklara çökecek ve
 ötekileri de⁷⁵ mahvedecek bela,
 yani savaş kararı, verildi;
 İda dağında, Tanrı kızları üç Tanrıça⁷⁶ 645

İçin karar veren sığır çobanına yönelik⁷⁷,
 mızrakların çarpıştığı, ölümlerle ve evimin yıkımıyla biten karar 650
 o savaş ki⁷⁸, bu yanda, kurban edilmiş çocukların
 anneleri, ağarmış saçlarını yolup, tımakları
 kan kırmızı olana dek, gözlerini tırmalarken,
 öbür yanda, güzel Eurotas ırmağı⁷⁹ kıyısındaki
 evinde, Spartalı kimi genç kadını da ağlattı,
 sel gibi gözyaşlarıyla! 655

*(Hizmetçi Kadın, sarılmış ve iki kadın tarafından taşınan
 Poliüdoros'un cesediyle döner)*

HİZMETÇİ KADIN

Eyvah, kadınlar, başından geçmemiş şey kalmayan,
 talihsizlikte, kadın olsun, erkek olsun,
 hiçbir insan cinsinin onunla ölçüşemediği Hekabe, nerede?⁸⁰
 Ah, kimse alamayacak bu çelengi onun başından! 660

KORO

Böyle felaket ünleyen haykırışın ne ola ki, ey zavallı?
 Hep felaket haberi duymaktan, bir türlü kurtulamadık.

HİZMETÇİ KADIN

Bu getirdiğim acı, Hekabe için de ondan,
 Böyle durumda, felaket ünlemeyip ne yaparsın?

(Hekabe çadırdan çıkıp gelir)

KORO

Çadırdan çıktı geliyor o da zaten, tam senin
 söyleyeceklerinin üstüne geldi işte! 665

HİZMETÇİ KADIN

Ah, zavallı efendim, sen, söyleyemeyeceğim kadar
 acı, sen, ışığa bakıyorsun gerçi, ama çocuğun yok,
 kocan yok, kentin yok, ölüsün gibi yani – bir hiç işte.

HEKABE

Söylediğin yeni değil, o hava attıkların da biliyor bunu, 670
 Peki ama Plüksena'nın ölüsünü ne diye buraya getirdin ki,
 hani onun gömme töreni için bütün

Yunanlar hazır bekliyorlar, deniyordu?

HİZMETÇİ KADIN (*Kendi kendine*)

Bir şey bilmiyor, Polüksena sanıyor hâlâ,

Belli ki, yeni acıdan haberi yok daha.

675

HEKABE

Eyvah! Eyvahlar olsun! Bana Kasandra'nın, Bakkha gibi

dik başlı o kâhin kızımın başını getirmedin, değil mi?!

HİZMETÇİ KADIN

Henüz hayatta olan birinden söz ediyorsun da

Buradaki ölüyle ilgilenmiyorsun hiç. Sargısı açılan..

(*Polüdoros'un cesedini açar*)

Şu ölüye bir bak hele!

Beklenmedik bir mucize gibi mi görünüyor?

680

HEKABE

Ah, ah! Oğlum benim! Trakyalı, sözde

koruyordu onu kendi evinde. Bittim ben

yokum artık, yok edildim, vah bana!

Vah çocuğum benim, vah oğlum!

Şimdi hak veriyorum o çıldırmış⁸¹

685

bilgeliğe: İntikam alan bir ruhun başıma getirdiği

bu felaketin çapını ancak şimdi tam anlıyorum.⁸²

HİZMETÇİ KADIN

Oğlunun gidişini kavradın mı ki gerçekten?

HEKABE

İnanılmaz, inanılmaz bu gördüğüm, görülmüş değil!

Acı, acıyı getiriyor, birbiri ardına.

690

Bir tek gün olmayacak ki,

iç çekmelerle, gözyaşlarıyla geçmesin!

KORO

Korkunç bu, ah, dayanıyoruz ama korkunç!

HEKABE

Ah çocuk, ah talihsiz annenin oğlu!

Ölüm nasıl gelip buldu seni?

695

Katilin kim ola ki?

HİZMETÇİ KADIN

Bilmem: Deniz kıyısında gözüme ilişti.

HEKABE

Su mu onu sahile atmış, yoksa
ölümcül bir mızrak darbesiyle
kuru sahile mi düşmüş?

700

HİZMETÇİ KADIN

Dalgaların atmasıyla karaya vurmuş.

HEKABE

Eyvah eyvah! Gözlerimdeki⁸³
o düş tablosu –o kara kanatlı
kâbus kuşu gözümün önünden
hiç gitmedi– öyle ki, –seni buldu–
oğlum benim, artık senin, Zeus'un ışığında
olmadığını görüyordum sanki hep.

705

KORO

Kim öldürdü peki? Düşünden çıkarıp söyleyebiliyor musun?

HEKABE

Kendi misafirimdi benim, evimde, soframda,
şu Trakyalı binici, çocuğu ihtiyar babası
gizlice ona götürüp emanet etmişti.

710

KORO

Olamaz! Yani..? Altınına konmak için mi öldürdü?

HEKABE

Dile gelmez, tarifi yok, her çeşit tasavvurun
ötesinde, alçakça, dayanılmaz!
Onca misafirlik böyle mi karşılanacaktı?
Lanetlik herif, bu çocuğun
giysisini nasıl yırttın da,
demir kılıçla nasıl
acımasızca doğradın bir bir
çocuğun eklem yerlerini?

715

720

KORO

Kimse neyse sana yüklenen,

dünyanın en acılı annesinden,
 bir şeytan yapmayı başardı doğrusu!
 Ama durun, oradan doğru gelen efendimiz
 Agamemnon'u görüyorum kadınlar, susalım.

725

AGAMEMNON

Sen dememiş miydin Hekabe, kızına hiçbir
 Argos'lu dokunmasın diye, Taltübios öyle iletti
 bana, bıraktık biz de, kimse dokunmadı, ama sen
 nerede kaldın, niçin gelmezsin çocuğu gömmeye?
 Niçin geri duruyorsun, şaşıyorum doğrusu.

730

Seni almaya geldim; orada durum iyi çünkü
 –yani oradakilerin üstüne düşen neyse⁸⁴,
 o bakımdan işte– Peki ama şu nedir?

Çadırın orada gördüğüm şu ölü adam kim ki?
 Bedenine sarılmış kumaştan belli, Troyalı olduğu.

735

HEKABE (*Kendi kendine*)

Ah yazık sana – sen dediysem kendimi kasediyorum,
 yani Hekabe'yi – ne yapsam acaba? Agammenon'un
 dizlerine mi kapansam, yoksa susup katlansam mı olanlara?

AGAMEMNON

Ne diye sırtını dönüyorsun bana, kendi kendine yakınıyorsun
 bir şeylerden ama ne olduğunu da söylemiyorsun? Kim bu adam?

740

HEKABE (*Kendi kendine*)

Yoo, eğer düşman görüp beni tekmeler atarsa
 köle parçası diyerek, acılarımı artırmış olurum, o kadar.

AGAMEMNON

Bana bak, ben kâhin değilim ki, kafanın
 içindekini, sen söylemeden bileyim.

HEKABE (*Kendi kendine*)

Tutumunda çok fazla bir düşmanlık seziyorum ama
 Belki de gerçekte hiç öyle düşmanca değildir...

745

AGAMEMNON

Eğer bilmemi istemiyorsan, ben de aynı fikirdeyim,

hiç merak etme, zerrece ilgilendiğim yok.

HEKABE (*Kendi kendine*)

Onun yardımını olmadan, oğlumun öcünü almam⁸⁵

imkânsız. Eec, ne durmuş düşünüyorum ki daha?

750

Sonuç alayım almayayım, cürct edeceğim ben!

(*Agamemnon'un ayaklarına kapanır*)

İşte senin dizlerine kapanıp, hep mutluluk görmeye

alışmış sağ cline sarılarak yalvarıyorum Agamemnon!

AGAMEMNON

İstediğin nedir ki? Hayatının kalanı içinde biraz özgür

olmak istiyorsan, kolay iş, senin için hiç sorun değil.⁸⁶

755

HEKABE

Hayır, hayır! Bana kötülük yapandan hıncımı bir alabilsem

Hayatım boyunca köle kalmaya razıyım ben.

AGAMEMNON

Peki bunun için benden beklediğin nedir?

HEKABE

Aklına gelenden çok başka bir şey, efendim.

Beni böylesine ağlatan şu ölüyü görüyor musun?

760

AGAMEMNON

Onu görüyorum ama ardından ne gelecek bilmem mümkün değil

HEKABE

Bir zamanlar onu karnımda taşımış, sonra da doğurmuştum.

AGAMEMNON

Çocuklarından hangisi acaba o, ey zavallı kadın?

HEKABE

Priamos'tan olup Troya önünde ölenlerden değil.

AGAMEMNON

Onlardan başka çocuğun mu vardı ki senin?

765

HEKABE

Vardı ya, o da o gördüğündü işte

AGAMEMNON

Peki kent mahvolurken o neredeydi?

HEKABE

Hayatını kaybetmesin diye⁸⁷ babası götürüp uzağa bırakmıştı onu

AGAMEMNON

Nereye? Oğulları arasında bir tek onu seçti ha?

HEKABE

Ölü olarak bulunduğu, buradaki siteye bırakmıştı.

770

AGAMEMNON

Bu siteye hükmeden adamın yanına, Polüestor'a, öyle mi?

HEKABE

Evet, rezil altınlar korunsun diye, buraya getirilmişti.

AGAMEMNON

Kim öldürmüş ki onu? Nasıl ölmüş acaba?

HEKABE

Kim olacak? Sarayımıza konuk ettiğimiz Trakyalı öldürdü onu.

AGAMEMNON

Ne haydutluktur bu!? Altına tamah etti herhalde, ha?

775

HEKABE

Aynen – Troya'nın çöktüğünü öğrenir öğrenmez...

AGAMEMNON

Peki, cesedi nerede buldun, ya da kim getirdi?

HEKABE (*Hizmetçi'yi gösterir*)

Şuradaki kadın getirdi. Sahilde gözüne çarpmış.

AGAMEMNON

Özellikle arıyor muydu, yoksa başka bir iş için mi oradaydı?

HEKABE

Polüksena'yı yıkamak için su almaya gitmişti.

780

AGAMEMNON

Öyle görünüyor ki, senin konuk, öldürdükten sonra denize atmış.

HEKABE

Önce parçalamış, sonra yem olarak denize fırlatmış.

AGAMEMNON

Sen zavallı! Başına gelenler her türlü ölçüyü aşıyor.

HEKABE

Ben bittim Agamemnon, acılarım dumura uğradı.

AGAMEMNON

Yazık, yazık! Bu derece mutsuz bir kadın, hiç olmuş mu? 785

HEKABE

Hayır, olmamıştır. Bayan Mutsuzluk'un kendisi⁸⁸, belki.
 Ama, neden senin ayaklarına kapandım, ona gelelim şimdi.
 Dinle. Benim bunları hak ettiğimi düşünsen,
 oturup kaderime razı olur, katlanırdım. Ama, aksi halde,
 konuğun hakkını yerlere düşürmüş bir adamdan, 790
 ne yer altındaki, ne de üstündeki Tanrılardan⁸⁹ zerrece korku
 duymaksızın bu en rezil olayı yapabilen,
 [çoklukla aynı masayı paylaştığımız, en iyi dost sayılarak⁹⁰
 misafirliğin keyfini çıkarmış, kendisine gayet iyi bakılmış,
 ne verildiyse almış, sonra da çocuğu öldürmüş bu adamdan 795
 öcümü almaz mıyım? Öldürmek istiyor madem, bari bir mezarı
 çok görmese ya, hayır, götürüp denize atıyor!]
 Şimdi, ben hiçbir gücü olmayan, zayıf bir köle olabilirim.
 Ama Tanrılar ve siz krallar güçlüsünüz, yasa sizde.
 Çünkü, Tanrılara inanmamız olsun, haklıyı haksızdan 800
 ayırmamız olsun, hep yasanın gücüdür.
 Şimdi, sende yasaya saygı kalmasa, yasa yerlere düşse,
 konuk olarak dostunu öldüren, ya da Tanrıların
 tapınaklarını soyan, bunun cezasını görmezse,
 insanlar arasında hak çeşitliği kalmaz. 805
 Böyle bir durumu utanç olarak görüyorsan, o zaman dinle beni:
 Bana merhamet et ve bir ressam nasıl resmine şöyle bir
 geriye çekilip bakarsa, öyle bir gözden geçir benim acımı!
 Bir zamanlar kralıçeydim, şimdi yalnızca senin kölenim,
 çocuklarla mutluydum bir zamanlar şimdi ihtiyar ve çocuksuz 810
 vatanım yok, yapayalnız, tüm insanlardan daha acınacak
 durumdayım.

Zavallı ben! Nereye, neye sığınıp dayanabilirim sence?

(Kendi kendine)

Hiçbir sonuç alamayacağım anlaşılan, ah ah!

Söz sanatıyla isteğini kabul ettirmek⁹¹

kimi zaman pekâlâ mümkün olabildiğine göre, 815
 tek başına dünyayı yöneten şu ikna yöntemini,
 bir ücret karşılığında⁹² esaslıca öğrenmek için
 hiç çaba göstermezken, biz insanlar, niye acaba
 tüm başka bilgi dallarını araştırıp dururuz ki işkence gibi?
 Bu konuda kim nasıl hâlâ başarı umudu besleyebilir artık? 820
 Benim olan çocukların hiçbirisi yok yanımda,
 kendim ise, utanca yargılı bir savaş esiri, bir hiçim artık
 ve orada işte, kentimin üstünde yükselen dumanı görüyorum.⁹³
 Eh, –konuşmamın bu kısmı hiç sonuç alıcı değil herhalde,
 Küpris’ce⁹⁴ baş vursam; neyse ne, ben söyleyeyim de bir kez– 825

(*Agamemnon*’a)

Kızım senin yanında uyur, kâhin olan kızım,
 Kasandra derler ona Frigler. Bu aşk gecelerine ne değer
 biçersin acaba, efendim? Yatakta en içten sarılmalar karşılığı
 kızıma bir teşekkür düşünülür herhalde, değil mi?
 Ve ondan dolayı da bana? 830
 [İnsanda en yüksek teşekkür duygusu, karanlıkta
 Aşk gecesinin büyüünden doğar, derler ya hani?]
 Öyleyse bir dinle beni: Bu ölüyü görüyor musun?
 Eğer ona bir iyilik yaparsan, kayınbiraderine⁹⁵ yapmış
 olacaksın o iyiliği. Sözümün bir de noktası eksik kaldı: 835
 Ah, kollarımın arasında, ellerimde, saçlarımda⁹⁶,
 ayaklarımda gidişinde bir ses olsaydı da, ister
 Daiadlos’un sanatı⁹⁷ sayesinde, ister bir Tanrının yardımıyla,
 hepsi bir olup ağlayarak senin dizlerine kapansalardı
 ve yüreğinin içine bir ricayı kondursalardı!.. 840
 Ey komutan, Yunanlar halkı için açık seçik bir ışık kulesisin.
 Birazcık yumuşa ve intikam kolunu bu ihtiyara ödünç ver,
 O ihtiyar kadın bir hiçten öte değil ki zaten, haydi yap n’olur!
 Çünkü soylu erkeğin görevidir, hakka uymak ve eğer
 Elindeyse, kötüye hak ettiği kötülüğü yapmak! 845

KORO

Şu insanlar nasıl da her şeyi yapabilir oluyor,
ve zorbalığın yasası nasıl yönetiyorsa onları⁹⁸,
dostlardan en korkunç düşman yapıyor da⁹⁹,
önce çok iyi anlaşılanlar, birbirine giriyor sonra!

AGAMEMNON

Oğlunun ve kaderinin sende yarattığı acıyı, ey Hekabe 850
paylaşıyorum seninle; ve Tanrılara yalvarmak üzere uzattığın
ellerinin hakkı için, hakkın kendisi için dilerim ki,
senin o canı ruhlu ahababın yaptığının cezasını bulsun
ve bir şekilde senin isteğin yerine gelsin!
Ama ordu, Kasandra'nın hatırına benim kalkıp Trakyalı 855
Prensi öldürmedi aklından bile geçirmez.
Orada bir nokta var ki, bir anda alt üst etti beni:
ordunun gözünde o adam dost, arkadaş, ölü ise¹⁰⁰
bir düşman; şimdi, senin oğlun benim dostum olmuş,
bu yalnızca benim sorunum, orduyu hiç ilgilendirmez ki, 860
Bunu bir düşünsene! Sen beni, senin içinde bulunduğun durumu
paylaşıp hemen gereğini yapabilir bir irade gibi görüyorsun.
Oysa Yunanlar'ın ikiye bölünmesi tehlikesi, engeller onu.

HEKABE

Ah, hangi ölümlü tam özgür ki? Ya paranın
kölesidir, ya kaderinin tutsağı olmuştur, ya da 865
kentteki çoğunluk veya yazılı kanunlar, ona
engel olur, yaptırmaz en iyi olarak gördüğünü.
Ama madem ki sen kalabalığa aşırı önem verip
kaygı duyuyorsun, o kaygıdan kurtaracağım ben seni:
Oradakini öldüren hakkında planladığım kötü şeyleri 870
biliyor ol yalnızca, ötesine karışman germeyecek hiç.
Ama Yunanlar'ın gürültü çıkarmasını veya
Trakyalı'nın başına gelecekler geldiğinde, onun
yardımına gelmelerini önle yeter, üstelik benimle de
hiç ilgisi yokmuş gibi. Ötesini ben hallederim, düşünme sen! 875

AGAMEMNON

Nasıl yani? Nasıl yapacaksın ki? Bu tiritlemiş eline
kılıcı alıp o barbarı kılıçla öldürmeyi mi düşünüyorsun?
Ya da zehirlemeyi mi? Yahut başka birinin yardımıyla mı
Yapacaksın? Kim gelir ki yardıma? Nerede var ki dostun?

HEKABE

Şuradaki çadır var ya, içinde pek çok Troyalı kadın saklı. 880

AGAMEMNON

Yunanlar'ın ganimeti olan savaş esiri kadınları mı kastediyorsun?

HEKABE

Evet, oğlumun katilinden intikamımı onlarla alacağım.

AGAMEMNON

Kadınlar erkeklerce nasıl üstünlük sağlayacak?

HEKABE

Sayı üstünlüğü korkunçtur; hele bir de kurnazlıkla birleşirse!

AGAMEMNON

Elbette – ama ben kadınların gücüne fazla güvenmem de... 885

HEKABE

Nasıl nasıl? Kadınlar değil miydi, Egüptos'un oğullarını¹⁰¹
öldürüp, Lemnos'u tüm erkeklerden temizleyen? Öyle
olmuştu tabii! Neyse, bu konuyu bırak da, şu

(Hizmetçi'sini gösterir)

kadıncağızın¹⁰², ordugâhtan güvenlice geçmesini sağlayıver sen.

(Hizmetçi'ye)

Trakyalı'yı, hani bize konuk gelmiş olan ahabı bul da, ona 890

“Bir zamanların Troya kraliçesi olan Hekabe, seni
çağırıyor –cni konu, seni de ondan daha az ilgilendirmes hani–“,
deyiver, “haa, oğulları da gelsin diyor”, de, “söyleyeceklerini
çocuklar da bilmeliymiş.” Agamemnon, Polüksena daha demin
kurban edildi, onun defin törenini biraz kaydır da, 895
anneye iki kat yürek ağrısı veren iki kardeşin
birbirine yakın definleri, aynı alevin içinde olsun, ha?

AGAMEMNON

Olur¹⁰³. Eğer ordunun hareketi yakın olsaydı,

sana bu iyiliği yapamazdım, neyse ki Tanrı¹⁰⁴
 rüzgârı esirgediğinden, dönüş için rüzgârın 900
 esmesini beklemek bir zorunluluk oldu zaten.
 Dilerim, iyi gider her şey! Herkesin kendisi için olduğu kadar,
 kent için de, kötünün kötülük bulması, iyininse
 buna karşılık mutlu olması isteği, birleştiriyor bizleri...

*(Agamemnon ve yanındakiler; Hekabe'nin hizmetçisi
 ile birlikte, orkestrayı bırakarak Yunanlar'ın ordugâhı-
 na giden geçiştten çıkarlar: Polüdoros'un cesedi sahne-
 de kalır mı, kalmaz mı, bu tartışmalıdır: Koro şarkı ve
 dansa geçtiğinde Hekabe çadırın önünde yerde yatar)*

KORO

1.Deyiş

Ah benim Troya anavatanım, 905
 daha uzun süre, yıkılmamış kentler içinde sayılmayacaksın:
 Mızrakla onu ve mızrakla seni tahrip ettikten sonra
 Yunanlardan böyle bir bulut kapladı seni.
 Tıraş edildi sanki kulelerin seni saran çelengi
 Ve yanık rengi lekelerle 910
 kirletildin fena halde.
 Ey talihsiz kent,
 Bir daha ayak basamayacağım senin toprağına.

1.Karşı Deyiş

Gece yarısı geldi çattı uğursuzluk¹⁰⁵,
 sunulan kurbanların dansını, 915
 şarkısını bitirmiştik ve
 uyku bastırmıştı gözlere
 yemekten sonra
 kocam yatak odasında uzanmıştı,
 mızrağı yerinde asılı, 920
 çünkü artık gözetlemesi gerekmiyordu,
 İlion'un Troya'sına ayağını atmış gemici sürüsünü.

2.Deyiş

Bense, saçımın buklelerini düzenleyip
 saç bağımın içine sokmuş,
 bu arada altın aynamın 925
 sonsuz derinliğine bir göz attıktan sonra
 tam kendimi yatağa atıyordum ki,
 kentte bir gürültüdür koptu
 ve Troya sokaklarını şu boğuşma çağrısı kapladı:
 “Ey Yunanlar’ın oğulları, eve dönmek için, 930
 Troya’nın surlarını ne zaman yerle bir edeceksiniz,
 Daha ne bekliyorsunuz?”

2.Karşı Deyiş

Hemen evden çıktım,
 sırtımda Dor kızları gibi bir tek sarındığım Peplos’la¹⁰⁶,
 gidip kutsal Artemis’in tapınağına sığındım, 935
 talihsiz ben, boşunaymış, ne bileyim!
 Çıkarıp sürüklediler beni¹⁰⁷,
 denizin kumsalına –bu arada
 bir an kocamı gördüm, öldürmüşlerdi–
 gemi, Yunanistan rotasıyla demir alıp 940
 beni İlion toprağından ayırdıktan sonra
 dönüp kente bir baktığımdaysa
 ben zavallı, kendimi acılarıma bıraktım,
 ve lanetler yağdırdım, o Dioskurlar’ın kız kardeşi Helena ile
 İda’nın sığır çobanı o korkunç Paris’c¹⁰⁸, 945
 beni babalarımın toprağından koparıp attı diye;
 ve kendi evliliğini de, hayır hayır evlilik değil o,
 intikamcı bir ruhun işkencesi,
 onu da kendi vatanından kopardı diye.
 Ah, tuzlu deniz taşkını onu bir daha geri götürmesin 950
 o kadın bir daha baba evini göremez olsun, ah!

*(Polüestor, iki oğlu ve maiyetiyle gelir, Hekabe’nin
 Hizmetçisi onları izler)*

POLÜMESTOR

Ah en sevgili adam, Primos'um, ah, en
 iyi arkadaşım Hekabe, sen – seni görünce,
 senin kentini, az önce öldürülen kızını...¹⁰⁹–
 ah nasıl ağlıyorum bilsen!

955

Hiçbir şeye güven kalmadı, ne, mutluluk içindeki bir insanın
 felakete uğramayacağına, ne de iyi bir üne, hiçbir şeye, hiç!
 Tanrılar, her şeyi çorba ediyor, bir ileriye, bir geriye,
 karmakarışık yapıyorlar, biz de bir şeyden habersiz,
 onları kutsayıp duruyoruz. Gerçi bu yakınmalar neye yarar ki, 960
 felaket bir kez gelip, bir adım bile atılamaz olduktan sonra!
 Ama uzak olduğumu düşünüyorsan, ona hiç bakma sen!
 Sen geldiğinde ben aksi gibi
 Trakya'nın içlerine gitmiştim,
 döndüm tam sana gelmek üzereydim ki, 965
 hizmetçin beni buldu;
 o söyleyince de hemen geldim.

HEKABE

Polüestor, yüzüne bakmaya utanıyorum,
 bu sıkıntıyla yerde yattığım için.
 Mutlu biri bana baktığı zaman, şu yaşadığım 970
 sefalet içindeki utancım yüzünden
 başımı kaldırıp da onun yüzüne bakamıyorum.
 Yani bunu bir düşmanlık sanma sakın,
 [ah Polüestor; ayrıca zaten kadınların
 erkeklerin dosdoğru yüzüne bakmamaları, âdettendir ya] 975

POLÜMESTOR

Elbette, elbette! Ama, ihtiyacın nedir ki bana,
 onu söyle sen, niçin evimden çağırdın buraya?

HEKABE

Sana ve çocuklarına, tamamen kişisel bir
 diyeceğim var da, adamlarını
 çadırın uzağına gönderir misin lütfen? 980

POLÜMESTOR

Gidin, gidin, burada korumasız olmanın bir tehlikesi yoktur.

Sen dostumsun¹¹⁰ benim, Yunan ordusuyla da

Dost olmuşuz nasıl olsa!

(Maiyet gider, Oğullar kalır)

Ama şimdi iyice bir açıkla bana:

Mutlu olan ben, mutsuzluğa uğramış dostlara, nasıl
bir yardımda bulunabiliyorum? Bil ki buna hazırım.

985

HEKABE

Önce söyle bana: Polüdoros hayatta mı, hani
benim ve babasının kendi ellerimizle sana
teslim ettiğimiz oğlum? Ötesi bunun ardından gelir.

POLÜMESTOR

Elbette. Onun kaderi açısından mutlusun.

HEKABE

Ah, sevgili dost! Ne güzel söyledin, senden bunu beklerdim! 990

POLÜMESTOR

İkinci olarak benden öğrenmek istediğin?

HEKABE

Oğlum, annesini iyilikle anıyor mu?

POLÜMESTOR

Evet, gizlice sana gelmeyi de istedi.

HEKABE

Troya'dan kendisine verilen altın güvende midir?

POLÜMESTOR

Evet, güvendedir, benim evimde korunmakta.

995

HEKABE

Aman iyi koru onu, en yakınının malına tamah etme!

POLÜMESTOR

Daha neler, ondan yararlanmak istesem elimde değil mi, kadın!

HEKABE

Sana ve oğullarına ne diyeceğim, biliyor musun?

POLÜMESTOR

Bimem. Şimdi sen söyleyeceksin ya!

HEKABE

Şey var, ezeli dostum benim, bugün de dostum olduğun gibi 1000

POLÜMESTOR

Benim ve oğullarımın bilmesi gereken nedir, söyle şunu!

HEKABE

... Priamos oğullarının çok eski altın çukurları vardır.

POLÜMESTOR

Oğluna onların yerlerini mi tarif edeceksin?

HEKABE

Tabii senin vasıtanla! Karakteri sağlam bir adamsın sen değil mi?

POLÜMESTOR

Çocukların burada bulunmasını niye istedin? 1005

HEKABE

Ne olur ne olmaz, hani sana bir şey olursa onlar da bilsin diye...

POLÜMESTOR

Haklısın bak. Çok da akıllıca gerçekten!

HEKABE

Şimdi, İlion'da Athena tapınağını biliyorsun, değil mi?

POLÜMESTOR

Orada altın ha? Peki işareti var mı?

HEKABE

Belirgin biçimde yerden yükselen siyah bir kaya parçası.. 1010

POLÜMESTOR

Bu konuda bana başka söyleyeceğin var mı?

HEKABE

Troya'dan yanımda getirdiğim parayı benim için saklar mısın?

POLÜMESTOR

Nerede ki? Giysine mi gizledin?

HEKABE

Bir çadırda, ganimet olan tutsak kadın yığınının içinde.

POLÜMESTOR

Nerede o? Çepeçevre Yunan ordusunun çadır kenti yayılmış

burada. 1015

HEKABE

Tek bir çadırdadır, tutsak kadınların tümü barınıyor.

POLÜMESTOR

Orada güvende olunur mu, erkek var mıdır?

HEKABE

Yalnızca biz kadınlardan ibaret. Yunanlar girmez hiç.

Haydi çadıra!, –Çünkü Yunanlar dört gözle rüzgârı bekliyorlar
yelkenlerini açıp Troya’dan uzaklaşmak, evlerine kavuşmak için
– cvet 1020

böylece, oğullarıyla, benim oğlumu da sakladığın evine
gitmek üzere gerekli her türlü donanımı sağlamış oldun!

*(Hekabe, hizmetçisi, Poliüestor ve oğulları ile birlikte
çadıra gider)*

KORO

Henüz bulmadın cezayı, ama bulacaksın yakında¹¹¹;

tıpkı çıkışı olmayan taşkınlara

kapılmış bocalayan biri gibi

1025

kalbine iyi gelsin diye

altı okka yapılacaksın

ve hayatın sönecek. Çünkü, eğer

Tanrılara ve adalet Tanrıçası

Dike’ye¹¹² borçlar birikmişse,

1030

Ölümcül olur karşılığı.

Seni yanıltacak bu gidişteki umudun¹¹³,

ölümü getiren Hades çekecek seni, ey zavallı,

ve hiç savaştırmayan bir el¹¹⁴, alacak canını.

POLÜMESTOR *(İçeriden)*

Aman yandım, gözümün ışığını söndürdüler, yazık bana!¹¹⁵ 1035

KORO

Eyy, canlar, Trakyalı’nın feryadını işittiniz mi?

POLÜMESTOR *(Çadırdadır)*

Yandım aman! Ya çocuklar? Korkunç cinayet!

KORO

Canlar, çadırdadır işitilmemiş şeyler olmuş, demek!

POLÜMESTOR (*Çadırdadır*)

Eyy, öyle tüyüp sıvışmayın bakalım! Çadırınızı
en kuytu köşesine dek paramparça eder öfkem! 1040
Bakın, elimin vuruşundaki kuvveti bir görün!

KORO

Çadıra koşmamızı mı istiyorsunuz? Eh, tam zamanı elbette,
Hekabe ve Troyalı kadınlar ile omuz omuza gelip kavgaya
katılmanın!

HEKABE (*Çadırdan çıkar*)

Haa, köpür daha, hiç acıma e mi, vur kapıya!
Gözlerinin görmesini bir daha yaşamayacaksın, 1045
öldürdüğüm oğullarını hayatta göremeyeceksin bir daha!

KORO

Senin konuk dostun Trakyalı'yı, gerçekten de
fena yaptın ve söylediğini başardın mı efendim?

HEKABE

Şimdi kapının önüne çıkınca göreceksin,
nasıl körler gibi yalpalayarak öne doğru 1050
sürükleniyor ve kahraman Troyalı Kadınlarla
birlikte şişlediğim oğullarının ölüsünü de göreceksin...
Çekti cezasını, bak, çadırdan çıktı geliyor, gördün mü?
Ben kaçayım onun yolundan, kenara çekileyim biraz,
Vahşice köpürmüş Trakyalı öfkesiyle ne yapacağı belli olmaz 1055

(*Çadır açılır, Plümestor kör olmuş, kanayan gözlerle
ortaya çıkar. Oğullarının ölüsü, kapı aralığında ekkük -
lema –tekerlekli platform– üzerinde görünür*)

POLÜMESTOR

Ah yandım aman! Nereye gitsem, nerede dursam ki¹¹⁶,
ya da bir liman bulsam, alıp götürseler beni,
dağlarda gezen dört ayaklı vahşi hayvanlar gibi.
Yönümü değiştirsem mi, - bu yana? Yok, şu yana? - 1060
İlion'un erkek öldüren kadınlarını ele geçirmek için nasıl
yanıp tutuşuyorum, mahvettiler beni!
Korkunç vahşi Frigyalı karılar,

Lanetlikler,

Benden sakınıp bir yerlere gizlenmek için nereye kaçtı bunlar 1065

Ah, ey Helios, beni iyileştirebilseydin,

açabilseydin kanlı gözlerimi

bu körlükten kurtarabilseydin beni!

Aman aman!

Susun! İşte kadınların sessizce sızıyan adımlarını duyuyorum! 1070

Nereye saldırsam da, etlerini kemiklerinden ayırıp

Yırtıcı havanlar gibi bir kamımı doyursam, evet,

Sakat kalmamın ve bu utancın

intikamını öyle alabilirim ancak.

Nereye, nereye sürükleniyorum?

Çocukları öylece bırakıyor muyum

1075

cehennemlik Bakkhalar'a¹¹⁷ ki, o öldürdüklerini bir de

küçük küçük doğrayıp köpekler için kanlı bir tıkıninalık yapsınlar

sonrada şeytanlar gibi dağlara fırlatıp atsinlar, ha?

Nerede dikilsem, nereye otursam, [nereye gitsem],

benim keten bezinden giysimi, bir geminin yelkenlerini

1080

cefakâr halatlarla toplaması gibi toplayıp,

çocuklarımın ölüsünün başına mı koysam,

siz muhafızlar buraya koşturduğunuzda?

KORO

Ah, talihsiz adam, nasıl dayanılmaz bir acı vermişler sana?

Ama kim utanç verici şeyler yaparsa,

1085

korkunç ceza da çabuk gelir.

[Bunu senin başına, sana yüklenen bir Tanrı getirmiş!]

POLÜMESTOR

İmdaat! İmdaat! Ey mızraklılar, silahşörler,

at meraklıları, ey sadakatle bağlı Trakyalılar!

İmdadıma gelin ey Akhalar, gelin ey Atridler!

1090

İmdat, diye haykırıyorum, imdaaaa!

Çabuk olun! Buraya gelin Tanrılar hakkı için!

Kimse duydu mu, yoksa imdada gelmek isteyen mi yok?

Kadınlar yok etti beni,
savaş tutsağı kadınlar! 1095

Korkunç bir şey bu benim çektiğim!
Yandım aman, ne utançtır bu?
Nereye döneyim, nereye gideyim?
Yüksek gökyüzüne mi zıplayayım,
Orion'un, Sirius'un 1100
ateş ve alevle
gözlerinden ışıklar fışkırttığı?
Ya da Hades'in
Sığ ve hüznü ırmağına¹¹⁸ mı
saldırırsam, zavallı ben? 1105

KORO

Bir kimse dayanılmaz bir felaketle karşılaşır da
hayatına son vermek isterse, mazur görülür...

(Agamemnon, yanındakilerle girer)

AGAMEMNON

Bir feryat duyup geldim. Çünkü
kayalık dağların çocuğu, bir haykırıyor ki,
yankısı tüm orduyu sardı ve tedirgin etti. 1110
Hani Friglerin surlarının
Yunan mızrağıyla yerle bir edildiğini bilmesek,
Böylesine yüksek bir ses, büyük bir panik yaratabilirdi.

POLÜMESTOR

Ah, en sevgili dost – seni nasıl tanıdım hemen
Scsinden – bak da bir gör ne çektiğimi... 1115

AGAMEMNON

Ne? Polümeştor! Vah zavallı? Kim böyle perişan etti seni?
Kimdir seni kör eden, gözlerini kan içinde bırakan,
oğullarını da öldürmüş üstelik? Bunu kim yaptıysa,
sana ve oğullarına karşı büyük bir kini olmalı.

POLÜMESTOR

Hekabe, perişan etti beni, tutsak kadınlarla birlik, 1120
hem perişanlık ne söz, çok daha kötüsünü yaptı.

AGAMEMNON

Ne diyorsun? (*Hekabe'ye*) Bunu yapan sensin öyle mi?
Böylesine akıl almaz bir cüretkârlığı yapabildin, ha?

POLÜMESTOR

Ne duyuyorum? Gerçekten buralarda bir yerde mi o?
Nerede ise bir tarif et de bana, onun bedenini 1125
Bir tutayım, parçalayıp kanlar içinde bırakayım.

AGAMEMNON

Teselli bulacak mısın?

POLÜMESTOR

Tanrılar hakkı için yalvarıyorum sana,
öfke dolu ellerime bir bırak onu, n'olur!

AGAMEMNON

Dur! Bu çaresiz tepkini içinden bir at da 1130
anlat bakalım olanları sırasıyla, sonra onu da
dinleyip bir karar vereyim başına gelenler konusunda.

POLÜMESTOR

Anlatıyorum peki. Polüdoros, Priamos oğullarının¹¹⁹
en genciydi, Hekabe'nin oğlu; babası, Troya'nın düşeceğini
anlayınca benim yanıma vermişti onu. 1135

Ben öldürdüm onu. Niçin öldürdüm? Dinle bak
nasıl akıllıca düşünüp, nasıl isabetli hareket etmişim:
Senin düşmanın olarak geride kalan bu oğlan,
Troyalı erkekleri toplayıp kenti yeniden kurabilir,
Yunanlar'sa, bir Priamos oğlunun daha hayatta kaldığını 1140
öğrenince, Frigya ülkesine saldırabilirler
ve talan ederek Trakya ovalarını da çöle çevirebilirler
ve Troya'nın komşularının¹²⁰ başına da
şu anda yaşadığımız gibi bir felaket gelebilirdi.

Hekabe, oğlunun öldürüldüğünü öğrenince 1145
İlion'da Priamos oğullarının gömülü altınlarının
olduğunu söyleyerek buraya çekti beni; kimse
bilmesin diye de yalnızca iki oğlumla beni

çadıra buyur etti. Girdik, ben bir minderin
 tam ortasında diz üstü oturuyorum, 1150
 Troya'nın birçok kızı çepeçevre sarmış beni
 Kimi sağımda, kimi solumda, dostmuşuz gibi,
 Bir yandan da üstümdeki Edonisler elinden çıkma¹²¹ kumaşın
 ışığa karşı bakınca görünen güzelliğini methediyorlar;
 bir kısmı da benim Trakya yapısı iki mızrağıma 1155
 hayranlıklarını söylerken çifte silahım benden alınıyor.
 Bu arada onlardan anne olanlar, oğullarımı kollarına
 alıp, beşikte sallar gibi sevgi ve imrenme içinde
 elden ele dolaştırarak benden uzaklaştırıyorlar.
 Derken, okşama sözleri içinde – düşünabiliyor musun?– 1160
 giysilerinin bir yerinden çıkardıkları bıçaklarıyla
 oğlanları bıçaklayıp öldürdüler; ötekilerse aynı anda
 düşman gibi bana saldırıp, elimi, kolumu, ayaklarımı
 tutuyorlar. Ben oğullarımın yardımına koşmak istedikçe,
 onlar beni saçlarımdan yere bastırıyor, kollarımı 1165
 kurtarmaya çalışıyorum, kadınların elinden
 kurtaramıyorum, zavallı ben. Sonunda, - acı ki ne acı –
 o korkunç şeyi yaptılar: Gözlerimi iğnelerle oyup
 – off, ne yakıcı bir acı – gözbebeklerimi
 kan çanağı haline getirdiler! 1170
 Sonra da, çadırdan hızla savuşup gittiler.
 Dışarı fırladım ben, bu katil tavukların peşinden,
 yırtıcı bir hayvan gibi izledim onları,
 her köşeye, bucağa el atıp saldırdım!
 Bunlar geldi işte başıma Agamemnon, seni 1175
 güzel hatırın için düşmanını öldürdüm diye!
 Neyse daha fazla uzatmayayım:
 Eğer eski şairlerden biri kadınları kötülemişse¹²²,
 şimdi kötüleyen olur veya kötüleyecek olan varsa,
 ben hepsini bir cümlede özetliyorum: 1180
 Ne denizler, ne de karalar, böyle bir yaratık yetiştirmez.

Kimin yolu bunlarla kesişecekse, bunu böyle bellesin.

KORO

Acın var diye edepsizleşip de, hiçbir ayırım yapmaksızın
bütününü kadın cinsinin hepsini birden suçlama, tamam mı!

[Pek çoğuz biz, kimimiz nefretlikse, 1185
doğuştan kötü sayılıyoruz kimimiz de].

HEKABE

İnsanların gözünde, Agamemnon, asla dil,
Eylem kadar etkili olmamalıdır, değil mi:
İyi işler yapmış olan, iyi konuşmalı,
Kötüyse eğer, sözleri yumuşak olmalı ve 1190
Haksızlığı örtbas etmeye gücü yetmemelidir.

Gerçi kimileri pek esprilidir, mizah sanatına sahip olanlar,
ama sonuna kadar gidemez mizahları, acınacak
biçimde yaya kalırlar, istisnası olmamıştır bunun.
Konuşmama girişte söyleyeceklerim bunlar olsun. 1195
Şimdi bu adama¹²³ dönüp, sözüme başlıyorum:

Diyorsun ki, sözde Yunanları iki kat yükten¹²¹ kurtarmak için
ve Agamemnon'un güzel hatırına öldürmüşsün çocuğumu.
Hayır, seni haydut seni! İlkın: Barbar halklar hiçbir zaman
Yunanlar'ın dostu olmayacaklardır, mümkün de değildir bu, 1200
Peki öyleyse bu kadar bilinçlice yaptığın bu işte çıkarın neydi?
Bu yolla bir enişte mi kazanmayı¹²⁴ hesaplıyordun?
Önceden akrabalık mı vardı yoksa? Sebep neydi?
Yunanlar bir kez daha deniz aşıp gelecekler de senin
toprağını çöle çevirecekler, öyle mi?

Kim inanır sanıyorsun sen buna? 1205
İşin gerçeğini söylemek isteseydin, altın derdin, yalnızca
altındı benim çocuğumu öldüren ve de senin çıkar hesabındı!
Yoksa açıkla bakalım: Troya için şans görüldüğü sürece,
surlar kenti korurken ve Priamos hayatta iken, Hektor'un
savaş gücü doruktayken, o kadar uzun zaman 1210
bekledin de, madem ki bu adama¹²³ yaranmak istiyordun,

evinde baktığın çocuğu niye o zaman öldürmedin,
ya da hayattayken Yunanlara teslim etmedin?
Yooo yapmazsın, ne zaman ki bizim hayat ışığımız söner,
kentin düşman eline düştüğünü gösteren duman tüter, 1215
o zaman öldürürsün ocağına gelmiş konuk dostunu.
Şimdi devamını dinle de, ne kadar aşağılık göründüğünü anla:
Eğer sen gerçekten Akhalar'ın dostu olsaydın,
kendi ağzınla söylediğin gibi sana ait olmayan,
çocuğun olan altını, uzun süredir memleketlerinden 1220
uzakta yaşayan, birçok şeyden yoksun kalmış Akhalar'a
verirdin. Oysa sen şimdi bile onu elinden çıkarmaya
hiç niyetli değilsin besbelli ki, sıkı sıkı evinde saklıyorsun.
Evet ya, eğer oğluma adam gibi bakıp onu söz verdiğin
gibi korusaydın, parlak bir ünün olurdu: Nitekim, 1225
gerçek dostlar, zor zamanlarda apaçık belli olur;
Oysa mutluluk her zaman kendine dost bulur.
Parasızlık çekecek olsan, oğlum buna karşılık, zengin
durumdaysa, senin için güvenli bir hazine olurdu.
Ama şimdi, bu adam¹²⁷ sana dost değil, altınların 1230
keyfini çıkarmak, gitti, oğulların yok artık, seninse
halin bu işte! Sana gelince Agamemnon, diyeceğim
şu ki: Eğer buna yardım edersen, kendin kötü kişi olursun.
Yani, eğer Tanrı tanımaz, ahdine sadık olmayan, hem Tanrısal
yasaları, hem insan yasalarını çiğneyip geçen bir konuk-dost'a
1235
iyilik yaparsan, biz de deriz ki: Sen, böylesi haydutları sever
olduğuna göre, kendin de...

Ama ben efendime toz kondurmak istemem!

KORO

Tabî ya, iyi bir iş, ölümlülere her zaman
güzel konuşmanın kapısını açarmış, ne kadar doğru!

AGAMEMNON

Başkasının felaketi üstüne yargı vermek zoruma gidiyor, 1240
ama buna mecburum, çünkü ele aldığım böyle

bir davayı reddetmek, benim için utanç verici olur.
 Sanırım, - sen de biliyorsun ki – ne benim hatırım için,
 ne de Akhalar nedeniyle öldürmüş değilsin konuğunu, 1245
 hayır, şu evindeki altına sahip olmak için yapmışsın bunu.
 Sıkışınca işine gelen şeyleri söylüyorsun, o kadar.
 Şimdi, ola ki, sizde konuğu öldürmek o kadar ağır
 değildir belki, ama biz Yunanlar için, vahşettir.
 Seni suçsuz bulacak olsam bu suçlamanın altından nasıl kalkarım?
 Yapamam bunu. O halde madem ki haksız bir şey yapmışsın, 1250
 bunun hoş olmayan sonucuna da katlanmak zorundasın!

POLÜMESTOR

Yandım desene! Demek bir köle kadından daha aşağıyım ve
 dengim olmayanların verdiği cezaya razı olmam gerekiyor.

HEKABE

Peki sen cinayet işlemişsen de mi haklı olmuyor?

POLÜMESTOR

Ah! Oğullarıma yazık, gözlerime! Ah, yanmışım ben! 1255

HEKABE

Sen acı çekiyorsun da, benim acım ne oluyor peki oğlum için
 çektiğim?

POLÜMESTOR

Beni aşağılamaktan zevk alıyorsun değil mi, pis paçavra seni!

HEKABE

Senden intikamımı aldığıma sevinmeyecek miyim yani?

POLÜMESTOR

Ama deniz ıslatınca sevinemeyecceksin yakında.

HEKABE

Yunan kıyısına götürcek gemide mi? 1260

POLÜMESTOR

Hayır, direğe tırmanan ip merdivenden düşünce denizin içine...

HEKABE

Beni bu atlamaya zorlayacak olan kimmiş peki?

POLÜMESTOR

Sen kendin tırmanacaksın geminin direğine!

HEKABE

Sırtımda kanatlarla mı, yoksa nasıl?

POLÜMESTOR

Gözünden ateşler saçan bir dişi köpek¹²⁸ olacaksın.

1265

HEKABE

Bunlar sana nereden malum oldu ki?

POLÜMESTOR

Trakyalılar'ın bilicisi Dionüsos söyledi.

HEKABE

Senin başına gelenleri önceden söylemedi mi sana?

POLÜMESTOR

Hayır! Söylese senin hilene kanar mıydım?

HEKABE

Peki burada¹²⁹ kaderime ölü olarak mı yoksa diri olarak mı

uyacağım? 1270

POLÜMESTOR

Ölü! Mezarında şöyle yazacak:...

HEKABE

Vücuduma benzeyen bir ad mı olacak?

POLÜMESTOR

...*Zavallı Dişi Köpeğin Mezarı*¹³⁰ yazacak, gemiler için uyarı!

HEKABE

Bu yorum hiç aklıma yatmadı, benden hıncını alıyorsun sen!

POLÜMESTOR

Kızın Kasandra da yakında ölecek!¹³¹

1275

HEKABE

Tükürmüşüm buna! Dilerim bu kehanetin kendine döner!

POLÜMESTOR (*Agamenon'u göstererek*)

Onun sarayını acıyla bekleyen karısı¹³² öldürecek kızını.

HEKABE

Tündareos'un kızı¹³³ asla öyle çılgınca davranmaz.

POLÜMESTOR

Onun kendisini de, kaldırdığı kurban baltasıyla, gümmm!

AGAMEMNON

Eey orada neler saçmalıyorsun kötülükten zevk mi alıyorsun sen?
1280

POLÜMESTOR

Bilmiş ol! Ölümcül bir banyo bekliyor seni Argos'ta!

AGAMEMNON

Sürükleyin şunu uşaklar, zorla, uzaklaştırın!

POLÜMESTOR

Bunu işitmek canını mı acıttı?

AGAMEMNON

Kapatın şunun çenesini!

POLÜMESTOR

Kapatın, kapatın, söylenecek söylendi bir kez!

AGAMEMNON

Çabuk,

götürün atın onu Tanrıların unuttuğu bir ücra adacığa,
ağzında bir sürü rezil şey geveliyor! 1285

(Polüestor götürülür)

Hekabe, zavallı kadın, haydi davran, iki ölünün¹³⁴
gömülme törenini yap! Sizler de Troyalı Kadınlar,
efendilerinizin çadırlarına gidin, çünkü bizi eve
götürecek rüzgârı hisseder oldum.¹³⁵ 1290

Dilerim anavatana gidişimiz mutlu biter¹³⁶,
bu felaketlerden sonra orada evde her şey yolunda olur!

*(Agamemnon, Polüestor'u götürmüş olan uşaklarını
izler. Hekabe, herhalde ölümler için süs eşyası almak
için Agammenon'un çadırına gider)*

KORO

Haydin canlar, efendilerinizin istediği angarya
işkencesini öğrenmek üzere, limanlara ve
Çadırlara! Çünkü, katıdır kader! 1295

(Koro, girişte çıktığı çadırlara geri döner)

SON

DİPNOT ve AÇIKLAMALAR

DİPNOTLARI

- (*) *skene*: Orkestra'yı arkadan sarıp kapatan (...) alçak tavanlı bir art-yapı ("çadır kulübe"). Bkz. J. Latacz, *Antik Yunan Tragedyaları*, Mitos-Boyut Yay. İst. 2006, S.20.
- (**) *geranos*, yani bir kren (vinç) yoluyla: J. Latacz age, S.314. Bu tekniğin kullanıldığı başka örnekler için bkz: J. Latacz, age., S.123: "deus ex machina", *Philoktetes*'in finalinde Herakles figürünün bu teknikle tepeden inme gelivermesi; age., s.284: Euripides'in *Bakkhalar* oyununda Dionüsos'un aynı biçimde gelmesi, vbg.

AÇIKLAMALAR

(No) Satır No:

- (1) **1-58**] Prolog. Bize ulaşan antik tragedya metinleri arasında, açılış monoloğunun bir "ruh" tarafından söylendiği başka örnek yoktur. Prolog içeriği özenle sıralanmıştır: 1-4, Polüdoros kendini tanıtır; 4-27, geçmişin önemli olaylarını özetler; 28-41, günün olaylarına değinir; 42-52, geleceğe de yönelir; 52-58, nihayet skene'yi terk ederken seyirciye, o anda çadırdan çıkmakta olan Hekabe'yi işaret eder.
- (2) **3. ve devamı**] Euripides, oyunlarını soy ağaçlarıyla açmaktan hoşlanıyor –ki Aristofanes'in alaya aldığı da budur (bkz. *Kurbağalar* 946vd.). Burada belirtilen soylar herhalde Euripides'in kendi buluşu olmalı. Örneğin, *İliada*'da (16,718) Hekabe, Kisseus'un değil, Dymas'ın kızı olarak verilir. Polüdoros da *İliada* 21,84vd.na göre Hekabe'nin değil Laothoë'nin oğludur ve Polüestor değil, Akhil-leus tarafından öldürülür (20,407vd.). – Hekabe : Latince Hekuba; Troya kralı Priamos'un karısı ve Hektor'un, Paris'in, Polükse-na'nın, annesi. – Priamos : Laomedon'un oğlu ve Troya'nın son kralı, Hektor, Paris, Kasandra, Polüksena ve Polüdoros'un da aralarında bulunduğu 50 oğul ve kız çocuğun babası. – Frigler: Bu tragedyada Troyalılar'la eş anlamlı olarak verilmiş, *İliada*'da ise Troyalı-lar'ın komşusu ve bağlaştığı konumundadırlar.
- (3) **6 ve devamı**] Bu dizeler, Trakya'ya ilişkin *İliada*'daki 10,436 vd.

dizeleri (10. Bölüm, 436. vd.dizeler'i) andırmaktadır: “En büyük ve en güzel atlar”ıyla ünlü...” Chersones’in sözcük karşılığı, “kuru ada”. Bu Trakya Cersonessos’u, bugünkü adıyla Gelibolu yarımadası olarak bildiğimiz yarım ada bölgesinin adıdır.

- (4) **9- Polüestor**] Sözcük karşılığı: Çok öneri getiren. Bu Trakyalı monarkın soy bağlantısı bilinmiyor. Mümkündür ki, Euripides kendisi tasarlamıştır. Akhilleus’un mezarının Trakya’da bu yarımada da gösterilmesi, Hekabe’nin babasının Trakyalı yapılması, gibi...
- (5) **İlion**] Troya.
- (6) **II vd.**] Euripides, Polüdoros’u, Troya’nın kuşatıldığı zamanlarda henüz çocuk olarak tasarlamış, oysa İliada, onu, “savaşa katılacak yeterli yaşta ama babası sürekli yasaklıyor”, olarak göstermiş, (20.408. dizelerde).
- (7) **18 - Hektor**] Priamos ile Hekabe’nin oğlu, Polüdoros ile Polük-sena’nın ağabeyi, Troya’nın baş kahramanı. *İliada*’da, Akhilleus tarafından ikili çatışmada öldürüldüğü yazılıdır.
- (8) **23- Ahilleus’un eli kanlı oğlu**] Neoptolmos. Bu savaşçı, ihtiyar kral Priamos’u, Tanrı Zeus Herkeios’un (Bina koruyucu Tanrı’nın) sunağında, öldürmüştü. Troya söylencesinin bu bölümünün kaynağı: Milct’li Arktinos’un *İlion’un Tahrıp Edilmesi* adlı cposu; bkz.: Euripides’in *Troyalı Kadınlar*, dize 16 vd. ile dize 483.
- (9) **Akhalar**] Yunanlar.
- (10) **36-37 - Akhilleus doğrulmuş / mezarında ve**] Her ne kadar Euripides ayrıntıya girmemişse de, ona göre Akhilleus’un mezarı, Hellespont’un (Çanakkale Boğazı’nın) Trakya tarafında bulunuyor. Oysa *Odiisseia*’da (24,82), onun defin töreni Troya tarafında Sigeion’da yapılır.
- (11) **48 - bir köle kadının**] Hekabe’nin Hizmetçisi. Bu “Köle Kadın”ın oyun boyunca oldukça önemli işlevi var (bkz. Dizeler: 609vd. 657vd. 889-894 ve 952-953 parantez içi.)
- (12) **49 -Yer altındaki efendiler**] Persefon (bkz. 137.dize) ile kocası Hades.
- (13) **54 - Agamemnon’un çadırından**] Yunan efendileri belli olan Troyalı tutsak kadınlar, köle olarak efendilerinin çadırında kalıyorlar. Burada Hekabe’yi de Agamemnon’un kişisel kölesi olarak aldı-

ğı anlaşıyor. Oysa hem bu oyunda daha sonra, hem de *Troyalı Kadınlar* oyununda Agamemnon'un kendisine Kasandra'yı almış olduğunu öğreniyoruz. Yine *Troyalı Kadınlar*'da Euripides, Taltübios'a, Hekabe'nin *Odüsseus*'a düştüğünü bildirir: (Bkz. Oyunun dramaturji önerili yayını, Mitos-Boyut Yay. İst. 2007, S.16)

HEKABE: Peki ben kimin hizmetçisiyim?/(...) “

TALTHYBİOS: Senin efendin, İthaka kralı Odysseus'tur.

HEKABE: Ah, ah! / Vur şimdi saçı kazınmış başını taşlara / Parçala yüzünü tırnaklarınla! İşkence, işkence, işkence! / O beş paralık hinoğluhinin kölesi olacağım ha?....”

- (14) **59-97**] Polüdoros'un açış monoloğunu Hekabe'nin solo şarkısı (monodie'si) izler: Bu şarkı, 67. dizeye kadar resitatif (müzik eşlikli sözlü) anapestler (vurgulu, çekiç vuruşlu deyişler) şeklindedir, sonra lirik (şarkılı) anapestlere dönüşür, bunların içinde 73-78. dizelemlerle, 90vd. dizeler olmak üzere iki yerde ölçü daktülos-hekzametriğe geçmektedir.
- (15) **68 - Ey Zeus'un parlaklığı**] Karanlık çadırdan çıkmış olan Hekabe'nin gözlerini kamaştıran güneş kastediliyor.
- (16) **70 vd.-Ey toprak ana,/ey kara kanâtlı düşlerin anası**,] Hesiodos'un Theogonia'sına göre (212), gece, düşlerin anasıdır.
- (17) **87 vd.**] Priamos ile Hekabe'nin çocukları olan Helenos ve Kasandra'nın kehanet yetileri vardır. Kasandra için bkz: *Troyalı Kadınlar*, age. S.18-22.
- (18) **89-91**] Anne kucağından koparılan dişi geyik, seyirciye Polükse-na'yı, kanlı dişleriyle kurt ise, herhalde oyunun sonunda (1056-1108) “dört ayaklı bir vahşî hayvan” (1058vd.) gibi, kendisini kör etmiş kadınlara saldıran Polümestor'u düşündürcektir.
- (19) **94**] Achilleus'un ruhunun ad vererek Polükse-na'yı istediğini belirlen 40.dize ile karşılaştırınız.
- (20) **98-153**] Agamemnon dize 1288vd.da, her bir üyesini Yunan efendisinin çadırına gönderene dek Troyalı Tutsak Kadınlar Korosu, Orkestra'da yer almaktadır ve giriş şarkısı olan bu Parodos'u, müzik eşlikli resitatif anapestler olarak sunar (68 vd. daki *Hekabe*'nin şarkılı anapestleri ile karşılaştırınız). Başlangıçtaki marş ritmiyle anapest, giriş ve çıkış sahneleri için uygundur. (orquestra, anapest, paro-

dos, vb. terimlere ilişkin daha geniş açıklamalar için bkz. *Antik Yunan Tragedyaları*. J. Latacz. agc. S.20 vd.)

- (21) **101- aceleyle koştum sana**] Koro şarkısının sözlerinde (liriğinde) olduğu gibi burada da koronun üyeleri birinci tekil şahıs olarak konuşmaktalar.
- (22) **110- bilirsin hani**] Seyirci, dize 40 vd.nı anımsıyor ve dize 111vd. da 37-39.dizeleri anımsatıyor.
- (23) **III**] Kuvvetli rüzgâr yelkenleri şişiriyor, öyle ki, direk tepesinden geminin ön yarısının iki yanına uzanan halatlarıyla gemiyi itiyorlar.
- (24) **121 vd. bir Bakkha gibi hayranlık uyandıran, (...) kâhin kızın**] Kâhince çılgınlıklarıyla, Tanrı Dionüsos'u (Bakkhos'u) izleyerek taşkınlık yapan kadınlardan biri gibi. Her ne kadar bu oyunda Kasandra hiç görünmezse de, Agamemnon ile ilişkisi, gerek Polüneykes'in kurban edilmesinde, gerekse annenin intikam almasında belli bir rol oynar. – Agamemnon, sevgilisi Kasandra'nın kız kardeşi olduğu için, Polüksena'nın kurban edilme kararına karşı ağırlığını koymaya çalışır; Hekabe'nin kızı olduğu için de, onun, intikamını almasına olanak tanır. –
- (25) **Theseus'un iki oğlu**] Theseus ile Phaidra'nın iki oğlu, Akamas ile Demophon, Atinalı birliklere komuta ediyorlardı. *İliada*'da hiç adları geçmez. Ama Küçük *İliada*'da ve İliu Persis'te, sonra da bu tragedyada, Theseus oğulları da *Troya* söylencesine girmiş olurlar.
- (26) **135 - Danaoslular'ın (Yunanlar'm) en yücesini**] Akhilleus.
- (27) **131 vd. - Leartes'in oğlu, o hinoğlu hin, (Odüsseus) orduyu (...) ikna edene dek**] Konuşarak ikna etme sanatının kullanılması ve kötüye kullanılması, bu oyunda merkezî bir motif olmakta. Güzel konuşma sanatını, kendi kişisel amaçları için kötüye kullanması ile dikkati çeken Odüsseus'u, Euripides, tipik bir demagog olarak karakterize etmiştir. Öte yandan, Hekabe de baştan itibaren konuşma sanatını kullanmaktadır. İlk episod'da Odüsseus'a, Polüksena'nın bağışlanması için ordunun toplantısını etkilemesi ricasında bulunur (287 vd.), sonra da Polüksena'yı, güzel konuşma sanatını kullanmaya teşvik etmek ister (336 vd.). Üçüncü episodda ise, önce güzel konuşma sanatının gücü ve sınırları ütüne fikir yürüttükten sonra, Aga-

memnon'u kendisinin polüestor'dan intikamını almasını desteklemeye ikna eder (814-823) Nihayet dördüncü episodda, Polüestor gibi bitirim bir konuşmacıyı, önce eleştirir (1187-1194), ama sonra onun getirdiği argümanları konuşma sanatıyla çürütür (1196 vd.)

(28) **137- Persefone**] Bkz. Dize 49 açıkl.

(29) **154-215**] Hekabe, lirik anapestler halinde ikinci yakınmasını yapar (154-174), sonra çadırdan Polüksena'yı çağırır ve anne ile kızı arasında lirik bir diyalog oluşur (amoibaion, 177-215). Sonunda da, Polüksena, kendi yakınmasının lirik şarkısını söyler ki, bunun metrik olarak Hekabe ile söyleştiği tartışmalıdır (197-215). 154.dizeden 215.dizeye dek ölçü ve metin, kesin güvenilir değildir.

(30) **190 - Peleus'un oğlunun**] Akhilleus.

(31) **224 - Akhilleus'un oğludur**] Neoptolemos. Bkz. Dize 22,24 açıkl.

(32) **239-250**] Hekabe'nin Odüsseus'a anımsattığı olayı Helea *Odüsseia* 'da anlatır (4.böl.242-258. Dizeler). Odüsseus, durumu yoklamak için dilenci kılığında Troya'ya sızmıştır. Helena kendisini tanır, ama Troyalılar'a belli etmez. Euripides, bu öyküye, Helena'nın, Odüsseus'u fark ettiğini Hekabe'ye söylemiş olmasını eklemiştir. Antik eser incelemecileri, bu seçeneğin olanaksız olduğunu belirtmişler: Böylesi bir düşmanı serbest bırakmak, iki tarafın da kimliğine sahip olan Helena için mümkünse de, Priamos'un ihtiyar eşi için mümkün değil'dir. Oyunumuzda, Hekabe, daha önceki durumda Odüsseus'un yaşamını kurtardığını anımsatarak, şimdi de ondan, kızının hayatının bağışlanmasını talep etmektedir.

(33) **240 vd.**] Euripides, Odysseus'un dilenci giysisine ve kendini sakatlamasına ilişkin ayrıntıları, *Odüsseia* 4,244 vd.dan almış.

(34) **253-257**] Burada Euripides, aslında kendi kentinin bugünü üstüne eleştiri getiriyor. Koro'nun Odüsseus'a yönelik 131-133.dizelerdeki karakter tanımlarını alıp derinleştirmiştir. Hekabe'nin demokrasi eleştirileri, ayrıca 606-608 ve 866 vd. da da bulunuyor.

(35) **269- Tündareos'un kızı**] Helena. Nitekim dize 1278'de de Klütaimestra için böyle deniyor.

(36) **285- bir tek gün**] Troya'nın düştüğü gün. Dize 56 "köleleştğin günü" ile karşılaştırınız.

- (37) **289 vd.**] Demek ki babası Priamos gibi (dize 22vd.) Polüksena da Troya yağma edilirken bir sunağa sığınmış.
- (38) **291 vd.**] Atina yasalarına göre, özgür yurttaşlar gibi köleler de öldürülmeye karşı korunmuştur.
- (39) **303 - herkesin önündeki**] Ordu toplantısındaki Yunan askerlerinin önünde (bkz. 133-140)
- (40) **325 - İda dağının**] Küçük Asya'da (Anadolu'da) Troya'nın güneydoğusundaki dağ silsilesi.
- (41) **340, 341**] Odüsseus'un tek çocuğu vardı: Telemakhos.
- (42) **345 - Beni koruyan Zeus'dan, Zeus Hikesios'tan**] Gerek kendi tapınağına sığınanlara, gerekse başkasının dizine kapananlara yardımcı olan Tanrı. Yadım isteyen yalvarmasına kulak tıkayan kişi, bu Tanrıya küfretmiş sayılırdı.
- (43) **354 - İda dağının**] Bkz. 325.
- (44) **387 vd.**] *Troyalı Kadınlar* 919'vd.da, Helena, Paris'i doğurduğu için Hekabe'ye, "tüm sıkıntıların başı", der. Orada Hekabe'nin kendisi de, Paris'in annesi olarak, Thetis'in oğlu Akhilleus'un ölümünde kendini suçlu bulur; böylece de Yunanlar'ın öfkesini kendi üstüne yönlendirmek ister. Paris ile Foibos Apollon tarafından Akhilleus'un öldürüleceğini, *İliada*'da (22,359 vd.) ölmekte olan Hektor, tehditle haber vermektedir)
- (45) **402 - Leartes oğlu**] Odüsseus.
- (46) **421 - benim elli çocuğumu**] *İliada*'da (24,495 vd.) Priamos'un elli oğlu vardır, fakat bunların yalnız ondokuzu Hekabe'dendir. Yüksek sayı, mitolojik bir yükseltmedir (hiperbol): Danaos'un elli kızı vardı, Egüptos'un elli oğlu vardı, yine Nereus elli kız annesiydi.
- (47) **422 - Hektor**] Hekabe'nin bir oğludur, onun ihtiyar eşi ise Priamos'tur .(bkz. Dize 18. Açıkl. ve 160.dize).
- (48) **426 - Kasandra**] bkz. Dize 87 vd. açıkl. ve dize 121 vd. Kasandra, Polüksena'nın hayatta olan tek kız kardeşidir. Öte yandan kendisi, ayrıca hayatta kalmış tek erkek kardeşinden de söz eder (dize 49). Prolog'dan bu yana hiç sözü edilmeyen Polüdoros'un adının geçmesi, tragedyanın ikinci bölümüne göndermedir.
- (49) **432**] Polüksena şiddet sahnelerini önlemek için kendi çabasıyla anneden ayrılmaktadır; bkz. 141 vd. 225 vd. 277, 398-407.

- (50) **436 - keskin kılıca**] Neoptolemos'un, Polüksena'nın boynunu kesen kılıcı.
- (51) **441-443**] Kimi yorumcular, bu dizeleri hemen ardından gelen Koro repliğine katıyorlar.
- (52) **443 - o Dioskurlar'ın kız kardeşini**] Dioskurlar: Sözcük anlamı: "Zeus'un Oğulları"; Helena'nın ikiz kardeşleri olan Kastor ile Polüdeukes. Anneleri Leda kuğu kıyafetindeki Zeus tarafından iğfal edilince doğmuşlardır.– *harika gözleriyle*] Helena'nın güzelliği için bkz. Dize 269.
- (53) **444-483**] Bu ilk stasimon, Polüksena'nın kurban edilişi sahne dışında gerçekleşirken geçen zamanı doldurmaktadır. Stasimon: Koronun, giriş veya çıkışta yürüyerek vb. değil de örneğin orkestra'da sabit bir yerde – danslı da olabilir – söylediği şarkı (bkz. *Antik Yunan Tragedyaları*, J. Latacz, çev. Y. Onay, Mitos-Boyut Yay. 2006 İst., S.57.).
- (54) **450 - Dorlar ülkesinde**] Peloponez'de, büyük olasılıkla Agamemnon'un ya da Menelaos'un hüküm sürdüğü, Sparta'da veya Argos'ta.
- (55) **453 - akarsuların babası Apidanos'un**] Tesalya'nın en önemli ırmağı olan Pencios'un kolu. Toprak anayı dölleyerek meyve yarattığı için baba deniyor.
- (56) **451 - Fthia**] Phthia: Tesalya'yı akla getiriyor, özellikle de Akhil-leus ile oğlu Neoptolemos'un memleketi olan Fthia'yı düşündürüyor. Troya'ya giden Yunan ordusunun en büyük bölümleri Peloponez ve Tesalya'dandı.
- (57) **458-461**] Bu koro şarkısında Delos'a özel bir yer verilmesi, Delos oyun şenliğinin 426/425 yıllarında yeniden ortaya getirilmesi demek olabilir (bkz. Tuküdides 3,104).
- (58) **466-474**] Savaş esiri kadınlar kendi kendilerine, Peplos denen kolsuz, uzun ve görkemli giysinin dokunmasına katılıp katılmayacaklarını soruyorlar. Bu giysi, Panathenaea bayramında Akropolis'teki zeytin ağacından yapılma eski Athena Polias heykeline törenle götürülüp asılmak üzere özel dokunurdu. Giysinin üstüne resim olarak, Athena'nın atlar tarafından çekilen arabası veya devlerin savaşı işlenirdi. Devlerin, Zeus yönetimindeki Olümpos tanrıla-

rınca yenildiği bu savaşta, Athena, cesaretiyle öne çıkmıştı. Metinde Titanlar soyu olarak geçen deyim, devler olmalıydı. Olümpos Tanrıları ile karşı karşıya gelen bu iki grup Tanrı sık sık karıştırılmaktadır. Sözde Athena'nın doğum günü şenliği olan bu Panathenaea bayramından çok önceleri de, - her yıl küçük Panathenaea'lar, büyükleri dört yılda bir olmak üzere, her seferinde ayın 28'inde (Temmuz-Ağustos'ta) Hektombaion – kutlanırdı. İşte bu bayramlara özel, seçilmiş soylu bakirelerce görkemli giysiler dokunurdu. Oysa Euripides bu gerçeği gözetmeksizin, köle ve yabancı kadınlar da Peplos dokumaya katılabilirlermiş gibi yazmış ki bu yanıltıcıdır.

(59) **481-483**] Koronun 1. stasimonu, Troya'da ölümden kurtulmanın Avrupa'daki esaret pahasına olduğu tespitiyle son buluyor.

(60) **495, 496 - çocuklarından yoksun ... , toza bulanmış talihsiz başı**] Buradaki deymi sözcüğü sözcüğüne anlamamalı (87 vd.daki Helenos, Kasandra bağlantısı var), Taltübios'un Hekabe'nin kayıplarının nasıl çok olduğunu dillendirirken kullandığı bu abartı, bir sonraki deyimle birleşince, yakınma ritüelinin bir parçası gibi oluyor.

(61) **506**] Hekabe, daha önce kızıyla birlikte ölmek için Odüsseus'a yalvarmıştı (391-393).

(62) **514**] Kızının kaybından duyduğu büyük üzüntü ile kendini çocuksuz hissetmesine karşın Polüdoros'u anmadan da edemiyor. Oysa seyirci (okuyucu), onun da olmadığını bilmekte.

(63) **526 kuzucuğun**] Aslında “danacık”. Ancak dilimizde onun yerine kuzucuk dendiği için böyle çevirdim. (bkz. “minik bir buzağı gibi”, 205).

(64) **560 vd.**] Göğsün açılması, evlenme töreninin bir parçasıdır. Polüksena'nın bu açılma jestleri aynı zamanda kendisinin içsel ve dışsal özgürlüğünün kanıtı oluyor. – Bir sanat eseri ile karşılaştırma – Tragedyada ilk kez bir yontu sanatı eseri ile karşılaştırma yapılıyor (“heykel gibi”: Aiskhülos'un *Agamemnon*'daki İfigenya'nın kurban edilişine ilişkin tasvirini anımsatıyor: “Bir resim gibi tam yürekli-ce”. 5.yüzyılda kadın figürlerinin heykelleri, giyinik yapılırdı, meğer ki mitolojik bir bağlantı çıplaklığı gerektirsin.

(65) **563-565 Polüksena, celladına iki öldürme seçeneği sunuyor**]

Bir savaşının başka bir savaşıyı öldürüşü gibi göğsüne saplayarak, ya da bir rahibin kurban hayvanını öldürmesi gibi boynunu keserek.

- (66) **574 - odun yığını için**] Gümme töreni, *Odüsseia* 24,44-84. dize-lerde şöyle tasvir edilmiş: Ölü, yıkanır, giydirilir, süsleri takıları takılır (609-617), sonra bir sedyeye konur, yakılır, organları gömül-mek için biraraya getirilir (894-897).
- (67) **592-602**] Hekabe, toprağın verimini, insanın gelişimine karşıt getiriyor: Ürünün kalitesi, toprağın niteliklerinden bağımsız olarak, salt dış etkenlere bağlıdır. Buna karşılık insan, değişmez'dir. Kötü, kötü kalır, iyi ise iyi. Dış etkiler hiç etkileyip değiştiremezler (592-598). Ancak, yorumunun devamında, kraliçe, görüşünü değiştirerek, eğitimin, yani bir dış faktörün de karakter oluşumunda, köken ya-nında rol oynayabileceğini kabul eder. İyi bir karakter, aşılanabilir: Çocuk, iyi nedir'i öğrenirken, ilk gösterilen örnekten sapmaları da fark eder (599-602). Hekabe'nin gözünde Polüksena, doğadan iyi'yi, Polüestor ise doğuştan kötüyü göstermektedir.
- (68) **609 - Baksana ihtiyar**] Polüdoros'un prologda (48) andığı köle kadın. Buraya kadar hiç adı geçmemiş olmakla birlikte, Hekabe ile beraber 59.dizede sahneye gelmiş olmalıdır. Burada verilen görev-de sessiz kalır, ama 657vd. ile karşılaştırırız.
- (69) **609-611**] Kraliçe, kızına normal koşullarda düğününden bir akşam önce yaptıracağı gibi bir yıkama tasarlıyor.
- (70) **612 - bakire desen, bakire değil**] Polüncikes, Hades'in gelini olacaktır (368).
- (71) **629-637**] İkinci stasimonun ilk kıtası, Troya için acının başlan-gıcını, İda dağında Aleksandros'un (Paris'in) çam ağaçlarını devir-meye başlamasıyla özdeşliyor (bkz. D.325 için açıklama); o ahşap-la Paris'i Sparta'ya götüren tekne yapılmış, oradan da "en güzel ka-dın" Helena kaçırılmıştı.
- (72) **638-646**] Karşı Deyiş'te ise, *Troyalı Kadınlar*'ın felaketinin kay-nağı, daha da gerilere giderek, Tanrıçalar Athena, Hera ve Afrodite arasında en güzelinin hangisi olduğu yönündeki seçimi Paris'in Afrodite'den yana kullanmasına dek götürülür. Nitekim Afrodite, Sparta kralı Menelaos'un karısı Helena'yı kaçırmada Paris'e yar-

dımcı olmuş ve Troya savaşı da onu geri alına bahanesiyle çıkmıştı.

- (73) **640 - çizmişti yolunu çoktan**] “İnsanların yaptıklarındaki bu kısır döngü” (*Herodotos*, 1,207,2) karşılıklı olarak herkese felaket getirmektedir; Paris’in İda dağındaki kararı ve Helena’yı kaçırmayı, Yunanlara da Troyalılara da felaketler getirmiştir. (Oysa artık kesin bilinmektedir ki, Troya savaşının nedeni olarak mitolojide gösterilen Helena gerekçesi, salt bir bahanedir ibarettir. İşin aslı, tüm benzer drumdaki tarihsel gerçeklere uygun olarak, henüz göçebe savaşçılar düzeyinde bulunan Dor kavimlerinin, çorak Yunan kayalıklarından Troya’nın zenginliklerine ve yerleşik uygarlığındaki refaha imrenmesiydi. Nitekim ardından Anadolu’nun tüm Ege kıyılarının işgali gelecektir. - Ayrıca bkz. “*Troyalı Kadınlar*, Aiskhülos. Age. S.38: Menelos: “Kimilerinin sandığı gibi / karım için çıkmadım ben bu sefere.”)
- (74) **641 - Tek bir akılsızlık yüzünden**] Paris’in (belki Helena’nın da) aşkı abartması; ama büyük olasılıkla Paris’in üç Tanrıça’dan birini en güzel seçen kararı kastediliyor (bkz. 644-646). - Simoeis] Troya’nın iki ırmağından küçük olanı, Skamandros’un kolu.
- (75) **643 - ötekileri de**] Yunanlıları da.
- (76) **645 - Tanrı kızları üç Tanrıça**] Hera, Athena, Afrodite.
- (77) **647 - sığır çobanına yönelik**,] Hekabe’nin bir oğlu olan Paris, kraliçenin gördüğü bir düş yüzünden, doğar doğmaz götürülüp İda dağına bırakılmış, ama orada sığır çobanları çocuğu görünce sahip çıkıp büyütmüşler; kendisi de bir sığır çobanı olan Paris’i, daha sonra hangisinin en güzel olduğuna karar vermesi için üç Tanrıça ziyaret etmiş.
- (78) **647-656**] Bu Son Deyiş (e-pode), Karşı Deyiş’te sözü edilen olayların sonucunu derler: Savaş, kan ve Troya’nın yıkımı. Ardından, Sparta’da acı çeken annelere ve bir genç kadına değinir Euripides. Böylece belki yurttaşlarının dikkatini Sparta’ya Pelaponez Savaşı’na (MÖ. 431-404) çekmek istemiş olabilir, o savaşta da nasıl her iki tarafta ölçsüz acılar çekilmektedir.
- (79) **652 - Eurotas ırmağı**] Lakonya’nın esas ırmağı. Sparta, Parnon dağı ile Taygetos dağı arasındaki Eurotas vadisinde bulunuyor.

- (80) **658 vd.**] 609-611. dizelerde Hekabe, Hizmetçi'yi Polüksena'nın bedenini yıkayacak suyu getirmesi için sahile göndermişti. Orada Hizmetçi, denizin sahile attığı Polüdoros'un cesediyle karşılaşılıyor. Seyirci daha Prolog'da, Polüdoros'un öldürülmesi ve cesedinin bulunması konusunda hazırlanmıştı (25-28). Hekabe de kendi monoloğunda Plüdoros'a ilişkin korkusunu dillendirmiş ve 428-430.dizelerde (belki 514'te de) seyircinin bilinci Polüdoros'un kaderine ilişkin olarak uyanık tutulmuştu.
- (81) **684-725**] Hekabe, içinde bulunduğu rıh haliyle bağlantılı olarak kendi dizelerini gerilimli dokhmius ölçüsünde söylerken, Hizmetçi olsun, Koro olsun, gevşek konuşma ölçüsü olan jambik trimetr ölçüsü ile yanıtlıyorlar. Böylesi dize alışverişine epirrhematikon deniyor.
- (82) **687 - ancak şimdi tam anlıyorum**] Bu tür gecikmeler, Yunan tragedayalarının asal çizgilerindendir. Bkz. *Alkestis* 940, *Bakkhalar* 1296...
- (83) **703-707**] Bkz. Hekabe'nin rüyası (69-71, 75-76).
- (84) **728 - yani oradakilerin üstüne düşen neyse, o bakımdan işte**] Agamemnon Polüksena'nın kurban edilmesine karşı direnmişti (120-122), onun öldürülmesi konusunda hâlâ çok kuşkuludur ve doğru bulmamaktadır.
- (85) **749 - oğlumun öcünü almam**] Gerçi Hekabe daha önce de Polüestor'un cinayetini "dayanılmaz" olarak niteliyordu (714), ama ilk kez burada öç almaktan söz ediyor ki, bu epizod boyunca bunu esas alıp (bkz. 756, 796, 842, 870 vd.. 882) oyunun bitiş bölümüne hâkim kılacaktır. Aslında Yunanca orijinalde oğlum yerine çoğul olarak "çocuklarımın" diyor Hekabe. Metnin bütününe bakarsak, buradaki çoğul doğrudan Polüdoros'u işaret ediyor. Ama çoğul olarak yorumlamak da mümkündür: Hekabe, iki çocuğunu da şiddetin kurbanı olarak görmekte ve Polüestor'dan alacağı intikamı, her iki çocuğunun ölümünü de karşılayacak bir denge gibi hissediyor.
- (86) **755 - senin için hiç sorun değil**] Agamemnon bunu gerçekleştirecek güce sahip olduğu için Hekabe'ye böyle diyebiliyor. Hekabe, burada Agamemnon'un çadırında görünüyor (54) oysa *Troyalı Kadınlar*'da Odüsseus'a düştüğü belirtilmekte (277).

- (87) **768 - *Hayatını kaybetmesin diye***] Bu söz çift anlamlıdır, çünkü Priamos, hem Polüdoros'un, hem de kedisinin yaşamını tehlikede görüyor olabilir.
- (88) **786 - *Bayan Mutsuzluk'un kendisi***] Grekçe *Tyche*, rastlantı Tanrıçası, mutluluk ve mutsuzluk Tanrıçasıydı – Heiodos'un Theogonia'sından (360) bu yana -- . Euripides burada, mutsuz (dize 785) ile mutsuzluk (dize 786) arasında kelime oyunu yapıyor.
- (89) **791 - *ne yer altındaki, ne de üstündeki Tanrılardan***] Polümes-tor, Polüdoros'tan bir mezar onurunu bile esirgediği için, konuk hakkını kötüye kullanarak yerüstündeki Tanrılara (Olümpos Tanrı-larına) küfretmiş ve böylece yeraltındaki Tanrıları tahrik etmiş olu-yor.
- (90) **793-797**] Bazı yorumcular tarafından atılmış olan bu dizeler (794, 796, 797), gerçekten de sentaks bakımından olsun anlam yö-nünden olsun, sakattırlar.
- (91) **814-819**] Hekabe, Agamemnon'a yönelik genelgeçer yasaya da-yalı çağrısı sonuç vermeyince (ki bunu onun dize 812'deki kaçama-ğından belli olur), konuşma sanatının (retorik) yaygın etkililiğine baş vurur, bu etkililik, Atina dahil pek çok kentte kült statüsü kazan-mış durumdadır.
- (92) **817 - *bir ücret karşılığında***] Öğretim etkinlikleri karşılığında pa-ra alan Sofistlerin retorik derslerine bağlı (bkz. Platon, *Protagoras* 311c) bir ankronizm var burada.
- (93) **823**] Hekabe, Çanakkale boğazının karşı tarafında anavatanı Tro-ya'nın yıkıntılarında yükselen dumanları görüyor (Bkz. *Troyalı Ka-dınlar*, 1298).
- (94) **825 - *Küpris***] Afrodite, kadın güzelliğinin ve seksüaitcsinin Tan-rıçası.
- (95) **834 - *kayınbiraderine***] Polüdoros'un kız kardeşi Kasandra her ne kadar Agamemnon'un yalnızca yatağını paylaşıyorsa da, Hekabe, kralı "enişte" diye niteliyor yine de.
- (96) **836-840**] Hekabe'nin dileklerini güçlendirmek için organların ve saçların ses gücüne sahip olmaları gibi bir gerçek dış fantezi için bkz. *Elektra* 333-335, *Alkestis* 57vd., *Hüppolitos* 1074.
- (97) **838 - *Daiadlos'un sanatı***] Daidalos: ("sanatı zengin") Atinalı el

sanatkârlarının koruyucu patronu ve efendisi. Yorumcunun verdiği bilgiye göre, Daidalos, konuşabilen ve hareket edebilen heykelcikler yaparmış. Hefâistos benzeri, yaşam dolu sanat yaratışları için bkz. *İliada* 18,417-420.

(98) **847**] Hekabe'nin Polüdoros'un öcünü alma kararı, onu, düşman Agamemnon'a dost gözüyle bakmaya zorluyor.

(99) **848 vd.**] Dostlukla düşmanlığın değişkenliği için bkz. Sofokles, *Aias* 679-682 ve *Oidipus Kolonos*'ta 609vd.

(100) **858**] Polüestor'un Yunan ordusu ile dostluk ilişkisi için bkz. 982vd.

(101) **886 vd.**] Danaos'un elli kızı Danaidler, kuzenleri olan Egüptos'un elli oğlu ile düğün yapmaya zorlanırlar. Danaos, kızlarını, kardeşi Egüptos'un oğullarına bırakmış, ama gizlice onlara bıçak vermiş ve kocalarını gerdek gecesi öldürmelerini emretmişti. İçlerinden yalnızca biri, Hüpermestra, kocası Lünkeus'u bağışlamış ve öldürmemiştir. – Afrodite, kendi kültürünü imal ettikleri için Lemnos adasındaki kadınlara kötü bir koku vermişti. Bu yüzden kadınlar kocalarını Trakya'dan getiriyorlardı. Aldatılmış kadınlar, ceza olarak kocalarını öldürmeye karar vermişlerdi. Yalnızca Hüpsipüle, babası Thoas'ı kurtarmıştı ve onun dışında adada hiç erkek kalmamıştı. O, kadınlar adasının kraliçesi oldu.

(102) **889 - şu kadıncağzın**] Hekabe'nin, son olarak dize 701'de konuşmuş ve ondan bu yana sessizce sahnede bulunmuş olan Hizmetçisi.

(103) **898 - Olur**] Agamemnon bu mutlandırıcı kabul sözüyle Hekabe'ye, Polüestor'a bir haberci göndermesi ve Polksena'nın defin töreninin ertelenmesi için olanak tanımış oluyor. Ayrıca Hekabe'nin intikam planına da olur vermiştir böylece.

(104) **899-900 Tanrı / rüzgârı esirgediğinden**] Akhi lleus'un, Yunan gemilerinin hareketini bir Tanrı'nın müdahalesiyle durdurduğu ancak burada anlaşılmakta. (35-39.dizelerle karşılaştırınız)

(105) **914-922**] Yunanlar tahta atı Troya'nın önüne koyduktan sonra, memlekete yelken açmış gibi yaparak çok yakındaki Tenedos adasına kadar gittiler. Troyalılar atı kente aldıktan sonra, savaşın bittiğine ve kurtulduklarına inanarak bunu kurbanlar ve şarkılar, danslar-

- la kutladılar. (Bkz. *Odüsseia* 8,499-523; *Troyalı Kadınlar* 519-550)
- (106) **934 *Peplos***] Kadın giysisi, kolsuz ve dikişsiz yünlü kumaş, sarınılıp omuzlardan iğne ile tutturulurdu. İçinde *khiton* (kalçaları örten parça) yoktur.
- (107) **937-938 *Çıkarıp sürüklediler beni / denizin kumsalına***] Orada kadınlar teknelere bindirilip, Hellespont (Çanakkale Boğazı) geçilerek Trakya Cersonessos'una (Gelibolu yarımadasına) getirileceklerdir (Bkz. 8vd. için açıklama).
- (108) **945 *İda'nın sığır çobanı o korkunç Paris'e***] Bkz. 638-646'ya ilişkin açıklama.
- (109) **954 *az önce öldürülen kızını***] Polüestor da, daha önce Hekabe'nin yaptığı gibi (671 vd.) Polüdoros'un cesedini görünce yeni öldürülmüş olan Polüksena'nın cesedi sanıyor.
- (110) **982**] Polüestor'un Hekabe ile dostluğu için bkz. Dize 653, Yunan ordusuyla dostluğu içinse bkz. Dize 858.
- (111) **1023-1034**] Bu kısa dördüncü stasimonda Koro, *Troyalı Kadınlar*'ın, Polüdoros ve oğullarını buyur etme, sonra oğulları öldürüp Polüestor'un gözlerini kör etme eylemi için geçen süreci kapatmakta.
- (112) **1028 *Dike***] "Akıl verme"; Adalet Tanrıçası, Zeus ile Themis'n kızı. O da, Eunomia (Huzur ve Düzen Tanrıçası) ve Eirene (Barış Tanrıçası) gibi, üç Hora'dan biridir (Bkz. *Mitoloji Sözlüğü*, Azra Erhat, Remzi Kitabevi İst. 1984, s.157.)
- (113) **1032 *bu gidişteki umudun***] Polüestor, altınlar umuduyla gittiği yerden, yaşamsal kayıplarla dönebilir.
- (114) **1034 *hiç savaştı olmayan bir el***] Kadınların eli.
- (115) **1035-55**] Polüestor'un gözleri sahnede görünmeksizin kör edilirken, haykırışların vb. sahnedekiler tarafından algılanıp yorumlanması yönteminin ilk edebî uygulanış modeli, kimi sözcüklere kadar aynı biçimiyle, Aiskhülos'taki (*Agamemnon*) Agamemnon'un sahne dışında öldürülüşünde (1343-46) vardır. Euripides'in daha sonraki oyunu *Küklops*'ta da bu oyundan esinlenmeler görülmektedir.
- (116) **1056-1105**] Polüestor'un bu monoloğu ile Hekabe'nin baştaki (59-97) monoloğunu karşılaştırmak ilginç olabilir. Polüestor,

iki oğlunun öldürülmesine üzüntüsünü haykırırken, Hekabe de, iki çocuğunun öldürülme kaygısını dile getirmekte.

- (117) **1076 cehennemlik Bakkhalar'a**] Polümestor, düşmanlarını, Hades (ölüm) güçlerinin etkisindeki kadınlar olarak, Dionüsos'un gerçek Bakkhalar'ının özünü almış birileri olarak düşünüyor. Sonuçta, kendi oğullarını cesetlerinin başına da aynı şeyin gelmesinden korkuyor.
- (118) **1103 vd. Hades'in / Sığ ve hüzünlü ırmağına**] Stüks'e. Yer altı dünyasındaki ırmaklardan birinin adı.
- (119) **1133-45**] Bu dizeler 4-15.dizelerde Polüdoros'un anlattıklarının tekrarıdır, fakat dikkat edilirse, 10-12.dizelerde belirtilmiş olan altından hiç söz edilmiyor.
- (120) **1143 Troya'nın komşularının**] Trakyalılar'ın...
- (121) **1153 Edonisler elinden çıkma**] Edonisler (Edoni), Batı Trakya'da bir kavimdi.
- (122) **1178**] Edebiyatta, kadın cinsini karalama geleneğine gönderme. Bkz. Homeros, *Odiüsseia* 24,199-202; Hesiodos, *Theogonia* 570-616 ve *İşler ve Günler* 53-82...
- (123) **1196 bu adama**] Polümestor'a...
- (124) **1197 iki kat yükten**] Troya'yı ikinci kez kuşatma zahmetinden...
- (125) **1202 vd. bir enişte mi kazanmayı**] Hekabe daha önce (834vd.) Agamemnon'u, Kasandra'nın "kocası" olarak Polüdoros'a enişte yapmıştı (835.dize açıklaması ile karşılaştırınız).
- (126) **1211 bu adama**] Agammenon'a...
- (127) **1230 bu adam**] Polüdoros...
- (128) **1265**] Hekabe'ni dönüşümü üstüne mitosta çeşitlemeler vardır. Fakat köpeğe dönüşüm ilk kez burada söz konusu olmakta. Belki Euripides'in buluşudur.
- (129) **1270 burada**] Trakya'da.
- (130) **1273 Zavallı Dişi Köpeğin Mezarı**] Künossema ("köpek mezarı") Trakya Chersonesos'unun güneyindeki, profilden bir köpeğe benzeyen bir tepenin adıydı. Sözde Hekabe orada ölmüş olmalı.
- (131) **1275-81**] Polümestor'un bundan sonraki kehaneti, *Odiüsseia*'da anlatılan olaylara gönderme oluyor (11,427-434; 24,199-202) ki,

Aiskhülos'un *Agamemnon*'unda (1256-1392) ve Sofokles'in *Polük-sena*'sında (Fragman, 526) öyle anlatılır.

(132) **1277- karısı**] Klütaiestra.

(133) **1278- Tündareos'un kızı**] Klütaiestra, Sparta'nın mitoslardaki bir kralı olan Tündareos'un kızıdır. (Bkz. 269.dize açıkl.)

(134) **1287 vd.**] Ölmüş çocukların defin töreni, Hekabe'nin intikam eylemi sırasında arka planda başlamıştır.. (Bkz. 894 vd.)

(135) **1289 vd.**] Agamemnon'un son sözlerini, bir önceki çıkışında ettiği son sözlerle (dize. 900 vd.) karşılaştırınız.

(136) **1291 vd.**] Agamemnon'un filosu, çok şiddetli bir fırtınaya tutulacak ve eve yaklaşırken yeniden açığa sürüklenecektir (bkz: *Odiüsseia* 4,512 vd.) Evde her şeyi yerinde olması isteği ise, Polümes-tor'un az önce yaptığı kehanetle (1277-81) ironik bir çelişki teşkil ediyor.

Mitos-Boyut / ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 1

Persler / Aiskhülos – Antigone / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 2

Bakhhalar / Euripides

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 3

Kral Oidipus / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 4

Medea / Euripides

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 5

Troyalı Kadınlar / Euripides

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 6

Elektra / Euripides

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 7

Filoktetes / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 8

Aias – Elektra / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 9

Zincire Vurulmuş Prometeus / Aiskhülos

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 10

Oidipus Kolonos'ta – Trakhisli Kadınlar / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 11

Oresteia (Agamennon/Adak Sunucular/Eumenidler) / Aiskhülos

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 12

Antigone / Sofokles

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 13

Tebai'ye Karşı Yediler / Aiskhülos

•

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 14

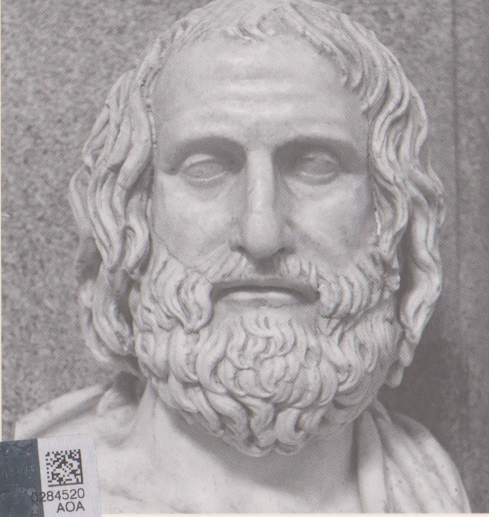
Hekabe / Euripides

Mitos-Boyut Oyun Dizisi

(Son kitaplar)

385. Arthur MILLER / *Cadı Kazanı*
386. ARİSTOFANES / *Eski Yunan Komedyaları 3 Kuşlar / Bulutlar*
387. Erol TOY / *Toplu Oyunları 2 Lozan / Pir Sultan Abdal*
388. ANONİM / *Kıbrıs Hikâyeleri*
389. Arthur MILLER / *Hepsi Oğlumdu*
390. Kemal BEKİR / *Toplu Oyunları 1 Sultan İle Kızları / Tuhaf Bir Ölüm*
391. Nesrin KAZANKAYA / *Toplu Oyunları 2 Şerefe Hatıralar / Profesör ve Hulahop / Quintet*
392. Heinrich von KLEIST / *Toplu Oy. 1 Kırık Testi ve Versiyonları .*
393. Mitos-Boyut Yayınları / *5. Oyun Yazma Yarışması*
394. İlker KÖKLÜK / *Toplu Oy. 1 Parça Tesirli Pazarlar / Sevgili Pazartesilerim*
395. Şaban OL-Ergun ŞİMŞEK / *Eleni ve Gül*
396. Duşan KOVAÇEVİC / *Buluşma Yeri*
397. Şaban OL / *Toplu Oyuları 1 Largo Romanamour / Gül'ün Öpüşü*
398. Heinrich von KLEIST / *Toplu Oy. 2 Homburg Prensi / Küçük Katherine*
399. Kemal ORUÇ / *Othello'nun Delisi*
400. Yılmaz GRUDA / *Kavuklu Hamdi (Ortaoyunu)*
401. Funda ÖZŞENER / *Aşkın Dili*
402. Ragıp YAVUZ / *Burcu ile Nurettin*
403. Ali Cüneyd KILCIOĞLU / *Televizyon Cumhuriyet*
404. Sadık ŞENDİL / *Kanlı Nigâr*
405. Arthur MILLER / *Köprüden Görünüş*
406. Armand GATTİ / *Çöpçü Auguste G.nin Düşü Çalan Yaşamı*
407. Arthur MILLER / *Vichy'deki Olay*
408. Georg BÜCHNER / *Danton'un Ölümü*
409. Kemal KOCATÜRK / *Toplu O.2 Can Tarlası / Kadın Darbesi / IV. Murat'ın Maskarası*
410. Bernard-Marie KOLTÈS / *Ormanlardan Hemen Önceki Gece*
411. Sadık ŞENDİL / *Yedi Kocalı Hiirmüz*
412. Henrik IBSEN / *Toplu Oyunları 1 Katilina / Bir Halk Düşmanı*
413. Nihal G.KOLDAŞ / *Toplu O.1 Zaman Aşımı I / Zaman Aşımı II / Tarlabası Bulvarı*
414. Arthur MILLER / *Bedel*
415. Lyubomir DJURKOVİC / *Kassandra*
416. Denise CHALEM / *Annenin Denizi İlk Kez Ellisinde Gördü*
417. Melisa GÜRPINAR / *Şu Bizim Evliya Çelebi*
418. Duşan KOVAÇEVİC / *Dar Ayakkabıyla Yaşamak*
419. Zeynep KAÇAR / *Toplu Oyunları 3 Bu Anımlı Günde / Köprüden Önce Son Çıkış / Medine*
420. Henrik IBSEN / *Toplu Oyunları 2 Nora, Bir Bebek Evi / Hedda Gabler*
421. ARİSTOFANES / *Eski Yunan Komedyaları 4 Kurbağalar*
422. Zeynep ÜNAL / *Radyo Oyunları (6 Oyun)*
423. MOLIÈRE / *Don Juan*
424. William SHAKESPEARE / *Othello*
425. Arnold WESKER / *Toplu Oyunları.2 Kökler / Mutfak / Annie Wobbler*
427. SOFOKLES / *Antigone*
428. Yıldırım KESKİN / *Toplu Oyunları.1 Uzaktakiler / İnsansızlar / Soruşturma / Tut ki Öleceksin / Çiçek Sepetli Kız*
429. HIRVAT OYUNLARI / *Bederisiz Kadın / Uykudan Önce*

430. AHMET VEFİK PAŞA/ Eski Türk Oy. 8 *Zor Nikâh / Tabibi Aşk*
431. Yıldırım KESKİN / Toplu Oyunları. 2
Aklı Başında Bir Adam / Son Çıkan İşığı Söndürsün / İçlerinden Hangisi
432. Güngör DİLMEN / *Canlı Maymun Lokantası*
433. David GREIG / *Sarı Ay*
434. Ayşe BAYRAMOĞLU / *Beyaz Yalanlar*
435. Deyan DUKOVSKI / *Boş Şehir*
436. Asmin N. SİNGEZ / *Dağ Güllü Beybin - Beybin, The Wild Rose*
438. Matéi VISNIEC / *Pandaların Hikâyesi*
439. Celal PERK / Toplu Oyunları. 1
Sürgün Misafirler / Londra'ya Kiraz Geldi / Dayak Delisi
440. Alberto MORIVIA / *Aylaklar*
441. Denise CHALEM / *Yarın Ola Hayrola*
442. Muhammed YAKUBİ / Toplu Oyunları 1 *Kuraklık ve Yalan / Ay Suda*
443. August STRINDBERG / *Baba*
444. William SHAKESPEARE / *Hamlet*
445. Güngör DİLMEN / *Sokrates "Bulutlar" da*
446. Ariel DORFMAN / *Araf*
447. Yeton NEZİRAY / *Şehir Büyüyor*
448. William SHAKESPEARE / *Kral Lear*
449. Ariel DORFMAN / *Ölüm ve Kız*
450. William SHAKESPEARE / *Antoniüs ve Kleopatra*
451. AİSKHÜLOS / Eski Yunan Tragedyaları 13. *Tebai'ye Karşı Yediler*
452. Şaban OL / *Serçe*
453. Gülsüm Siren KINAL / Toplu Oyunları 1 *Tolstoy ve Anna / Üç Yılbaşı*
454. Ülkü AYVAZ / *Radio Oyunları (7 Oyun)*
455. Lady GREGORY / *İrlanda Oyunları 2 (7 Kısa Oyun)*
456. Yeton NEZİRAY / *Aşk Zamanı*
457. Gülsüm Siren KINAL / Toplu Oyunları. 2
Gönlümdeki Osman Hamdi Bey / Pembe Evin Gelinleri
458. William SHAKESPEARE / *Julius Caesar (Jül Sezar)*
459. A.Cüneyd KILCIOĞLU/Toplu Oyunları 1
Piranının Kırık Dişleri / Dilek Ağacı / Muonyalar
460. Ayşe BAYRAMOĞLU / Toplu Oyunları 1 *Pencere / Transit Geçiş*
461. Nesrin KAZANKAYA/Toplu Oyunları. 3
Ali Smyrna'nın Güzel İzmir'im/ Kazan (Beyoğlu'nda Çarpışmalar)
462. William SHAKESPEARE / *Troilos ile Kressida*
463. Behiç AK / Toplu Oyunları 3 *Bina / Ayrılık / Hastane*
464. Gülsüm S. KINAL / Toplu Oy. 3 *Dinmeyen Alkışlar (Cahide) / Farklı Bir Kadın*
465. T. Yılmaz ÖGÜT / *Eski Türk Oyunları 1-4 (A.Vefik Paşa-Âli Bey-Teodor Kasap)*
466. Edward BOND / *Lear*
467. Şahin ÖRGEL / Toplu Oyunları 1 *Yosunlar / Uçurum / Gece Oyunu*
468. Henrik IBSEN / *Rosmerler (Rosmersholm)*
469. Botho STRAUSS / *Büyük ve Küçük*
470. A. Cüneyd KILCIOĞLU / *Plastik Aşklar*
471. William SHAKESPEARE / *Onikinci Gece*
472. Umul UĞUR / Toplu Oy. 1 *Kabakçı Mustafa Vakası / Evliam / Huysuzlar Kulübü*
473. Nihat ASYALI / Toplu Oy. 2 *Yanar Elleri / Cehennem Yargıçları /Devlet Kuşu*
474. EURİPİDES / *Hekabe*
475. Tarık ŞERBETÇİOĞLU / Toplu Oyunları. 1 *İstanbul Hatırası / İstanbul ve Aşk*

Hekabe,

Troya Savaşı'nda yenilen ve öldürülen Kral Priamos'un, büyük yıkımlar görmüş, bahtsız karısı Hekabe'nin öyküsüdür.

Savaşta oğlu Hektor'u da kaybetmiş olan Hekabe, savaş sonrası esir düşer; ancak çekeceği acılara yenileri eklenir.

Galip Yunan tarafı, savaşta kaybettikleri kahramanları Akhilleus'un ruhunu yüceltmek için,

Hekabe'nin kızı Polüksena'yı kurban edeceklerdir.

Savaşta zarar görmesin diye altınlarla birlikte Trakya Kralının korumasına emanet ettikleri küçük oğlu ise, altınlara sahip olmak amacıyla Trakya Kralı tarafından öldürölüp cesedi denize atılır.

Hekabe, Trakya Kralını ve oğullarını tuzağa düşürölp kralı kör eder, iki oğlunu öldüröl.

Hekabe,

bir kadının, sevdikleri yüzünden çektiği büyük acıların ve aldığı korkunç intikamın tragedyasıdır.

